

הישיבה המאה-ושבעים-ואחת של הכנסת הראשונה

יום רביעי, י"ב מנחם אב תש"י (26 יולי 1950)

ירושלים, בנין הכנסת, שעה 14.40

א. שאילתות ותשובות

בקשר עם זה אני מתכבד להציג את 6 השאלות

הבאות:

(א) האם ידוע לשר-האוצר שרוב בעלי-הדירות ביפו וגבעת עליה הם אנשי עבודה ועמל, וחלק לא קטן מהם אף מחוסרי-עבודה?

(ב) האם ידוע לשר-האוצר שהאפוטרופוס לנכסי נפקדים דרש תוספת לשכר-הדירה בסכום של 3² לירות ויותר, בו בזמן שהממשלה עוסקת בפעולה להורדת רמת-החיים?

(ג) האם שר-האוצר אינו משוכנע, כי העלאת שכר-הדירה עליידי האפוטרופוס לנכסי נפקדים עור מדת בניגוד בולט לקו הממשלה בענין הורדת תוספת היוקר?

(ד) האם ידוע לשר-האוצר כי חלק ניכר של בעלי-הדירות ביפו וגבעת-עליה השקיעו סכומים לא קטנים לתיקון דירותיהם, בלי שהאפוטרופוס החזיר להם את הוצאותיהם בקשר עם זה?

(ה) האם שר-האוצר אינו חושב כי העלאת שכר-הדירה עליידי האפוטרופוס לנכסי נפקדים יכולה לש-מש תקדים מסוכן לתביעות דומות עליידי בעלי-בתים פרטיים?

(ו) האם לאור כל אלה אין שר-האוצר מוכן לתת לאפוטרופוס לנכסי נפקדים מיד הוראות, להפסיק את פעולתו להעלאת שכר-הדירה ולחדש את החוזים על יסוד שכר-הדירה הקיים?

ב' בניסן תש"י — 20 במארס 1950.

תשובת שר-האוצר א. קפלן:

שאלתך הגיעה לידי, כפי שכבר הסברתי, באי-חזר זמן, יחד עם שורה של שאילתות אחרות. מסיבה זו אני בא רק עכשיו לענות על שאלתך.

חזייה-שכירות ברכוש הנפקדים נעשו בחלקם הגדול לפי שכירות שנקבעה עליידי הסוה"י, ואחר-כך עליידי ועדה מיוחדת. עתה רוצים לשנות את החוזים בכל הארץ, מתוך רצון לקיים שכירות אחידה וצודקת יותר, הן במקרים שהאנשים משלמים יותר מהמגיע, והן במקרים שהשכירות היא נמוכה מה-מקובל.

דירות האפוטרופוס מחולקות לארבעה סוגים. במקרים רבים — סוגים ג' ד' — ישלמו הדיירים פחות מאשר ישלמו עד כה. אלה הגרים בדירות מרו-וחות מסוג א', ישלמו אמנם יותר מאשר עד כה, אולם בהרבה פחות מהשכירות הנהוגה מחוץ לשטח פעולתו של האפוטרופוס.

דרגת התשלומים נידונה גם בוועדת-הכספים. דיירים שעשו חוזים עם האפוטרופוס מקבלים בחזרה את ההשקעות שעשו בתיוכונם. אין מחזירים

היו"ר נ. ניר-רפאלקס:

אני מתכבד לפתוח את הישיבה המאה-ושבעים-ואחת של הכנסת הראשונה, נשמע תחילה שאילתות ותשובות.

1. תלונה על המושל הצבאי בבאר-ל שבע בדבר הפליה לרעה של תנועת החרות

חבר-הכנסת יעקב מרידור שואל את שר-הבטחון: הואיל ואדוני טען גם לפני המשלחת של ציוני-דרום-אפריקה, שאין הפליות כלפי תנועת החרות — ברצוני להפנות את תשומת-לבו לעובדה בולטת אחת:

המושל הצבאי היושב בבאר-ל שבע מפלה במקוון לרעה את תנועתנו, למרות שחברינו בבאר-ל שבע מה-וויס חלק ניכר של אוכלוסיית העיר, לא הסכים המר-של הצבאי לתת לנו נציגות בעירייה הממונה. וכן הוא מסרב עד היום הזה להעמיד לרשותנו מועדון. שאר המפלגות בעיר קיבלו מועדונים.

אבקש מאת כבוד שר-הבטחון, האחראי גם למ"על הצבאי, להסביר לי כיצד מזדהה העובדה הנ"ל עם טענתו שאין הפליות. לתשובתו המהירה הנני מחכה.

כ' באדר תש"י — 9 במארס 1950.

תשובת שר-הבטחון ד. בן-גוריון:

בתשובה לשאלתך קיבלתי ממפקד הממשל הצבאי הודעות אלו: „הוועדה העירונית בבאר-ל שבע מונ"תה ב-20 ביאנואר 1950, והורכבה בהתחשב עם הר"כב האוכלוסייה שהיתה אז בעיר.“

ואשר למועדון, לא היה סירוב. פניית תנועת החרות באה בזמן שלא נמצא בית פנוי לצורך זה.

המושל הצבאי לא התנגד להקמת בנין לצורך מועדון עליידי תנועת „החרות.“

2. העלאת שכר-הדירה עליידי הא-פוטרופוס לנכסי נפקדים ביפו ובגבעת-עליה

חבר-הכנסת חנן רובין שואל את שר-האוצר:

כפי שנודע לי, התחיל האפוטרופוס לנכסי נפ-קדים לדרוש בזמן האחרון מבעלי-הדירות ביפו ובגבעת-עליה העלאת שכר-הדירה. חזייה-שכירות, שתמה תקופת תקפם, לא חודשו אלא לאחר מדידת הדירות והעלאת שכר-הדירה.

העורך הראשי של „אלאיתיהאד“, דינו כדין כז ארזח אחר, וההגבלות החלות על חופש התנועה באי-זור הממשל הצבאי חלות גם עליו.

בכל מקרה שעורך העתון רוצה לבקר באיזור הממשל הצבאי, עליו לבקש רשיון לכך. רשיון תמידי לא יקבל, וכבר הודיעו לו וגם לשואל על כך. יש לקבל רשיון רק לכל ביקור לחוד.
ט' באב תש"י — 23 ביולי 1950.

4. פטוריו של החייל המשוחרר, מנשה לוי

חבר-הכנסת יעקב מרידור שואל את שר-הבטחון: ברצוני להסב את תשומת-לב כבוד השר למקרה של החייל המשוחרר בעל סוג-בריאות ב-7, מר מנשה לוי ברחובות.

הנ"ל נשלח על-ידי אגף-השיקום לעבודה במש"טרה, והתחיל בעבודתו ביום ה'17 ביוני 1949, כשומר מחנה-עולים „רמה“, ליד רחובות. הנ"ל מילא את התפקידים המוטלים עליו לשביעת רצון הממונים עליו, ללא שום תלונה או אזהרה מוקדמת, פוטר באורח פתאומי ביום ה'20 באוגוסט 1949. אף השהות המינימאלית של 24 שעות לשם בירור מסיבת פוטר ריני, לא ניתנה לו. רק בעקיפין נאמר לנ"ל כי מפוטר הוא בגלל „עבר פלילי“. מר מנשה לוי אינו יודע על שום מקרים פליליים בעברו.

על-כן אבקש את כבוד השר להודיעני:

(א) מה גרם להפוזן בפיטוריו של החייל המשוחרר, בעל סוג בריאות ב-7, מר מנשה לוי?

(ב) האם יש קשר כלשהו בין פטוריו על סמך „עבר פלילי“, לבין היותו חייל בארגון הצבאי הלאומי לשעבר?

י"ט בטבת תש"י — 8 בינואר 1950

תשובת שר-המשטרה ב. שיטרית:

החייל המשוחרר, מר מנשה לוי, פוטר מהמש"טרה לאחר שהוברר שהוא הורשע בשתי עבירות פליליות, ועל-כן לא נמצא כשר לשירות במשטרה.

(א) ביום ה'11 לאפריל 1945 הורשע בעוון הפי-רעה, בניגוד לסעיף (1) 102 לפקודת החוק הפלילי 1936.

(ב) ביום 30 למאי 1945 הורשע בעוון החזקת רכוש גנוב, בניגוד לסעיף 311 לפקודת החוק הפלילי 1936.

אני מכחיש בכל חוקף את הטענה שלפיטוריו של הנ"ל יש קשר כלשהו לעובדה, שהנ"ל השתייך בעבר לארגון הצבאי הלאומי.

5. השלטים מתקופת השלטון הזר בבתי-הדואר ובתחנות הרכבת

חברת-הכנסת אסתר רויאל נאור שואלת את שר-התחבורה:

מאז הקמת המדינה ועד היום, זה קרוב לשנתיים, נשארו השלטים בבתי-הדואר ובתחנות-הרכבת מתקופת השלטון הזר, הכתובים בשלוש שפות השלישית מהן היא שפתנו העברית.

השקעות שנעשו בניגוד לדעתו של האפוסטרופוס, או בלי ידיעתו.

כ"ו בתמוז תש"י — 11 ביולי 1950.

3. רשיון מעבר בשטח הממשל הצבאי לעורך „אלאיתיהאד“

חברת-הכנסת תופיק טובי שואל את ראש-הממשלה:

בנובמבר 1948 נתנו שלטונות הממשל הצבאי למר אמיל חביבי, העורך הראשי של עתון „אלאיתיהאד“, רשיון לביקור שטחי הממשל, כלומר לביקור האזורים הערביים. שלטונות הצבא חידשו את הרשיון מדי חודש בהדשו עד סוף 1949, ומאז בוטל וטרם חודש ללא מתן סיבה.

ב'18 ליאנואר 1950 כתבתי למטה הממשל (לסגן-אלוף מור) ביפו, בו ביקשתי לבטל את הגזירה ולתת לאמיל חביבי רשיון מעבר האזורים הערביים, שכן ביטול הרשיון פירושו למעשה ניתוק הקשרים בין העורך הראשי של „אלאיתיהאד“ וקוראיו. דבר הנחשב לפגיעה בחופש העיתונות בישראל. ביקשתי מאת סגן-אלוף מור להסביר משום מה בוטל הרשיון, וכבר עברו חודשים וטרם קיבלתי מענה. על אף הפניות בכתיב ובעל-פה למטה-הממשל, אוי נאלצהי למסור את ענין ההפליה נגד „אלאיתיהאד“ לטיפולו של משרד ראש-הממשלה, וב'28 באפריל 1950 קיבלתי מכתב ממר פלמון, היועץ לעניני הערבים, האומר כי „אין לא אפשרות להרשות לאמיל חביב להיכנס לשטח הממשל הצבאי מטעמי בטחון“.

כרי שאין לאיסור על העורך הראשי של „אלאיתיהאד“ לבקר בשטחי הממשל כל שייכות לבטחון המדינה, כי ידוע לנו שלאנשים מסוימים מאנשי הממשל הצבאי, כגון מוחמד נימר הוארי ועוד, ניתן חופש המעבר בשטחי הממשל. שלילת חופש המעבר באזורים הערביים מאת העורך הראשי של „אלאיתיהאד“ נחשבת להפליה לרעת העתון הזה הנפוץ בין התושבים הערבים, יותר מכל דבריהדפוס הרשמיים והחצי רשמיים המתפרסמים בערבית. אנו מאשרים את ההפליה הבלתי-דמוקרטית לרעת „אלאיתיהאד“ בעובדה, שהשלטונות הצבאיים שמים מכשולים להפצת העתון, למען לא יגיע לכמה אזורים כגון המשולש. אי-לזאת הריני פונה לראש-הממשלה ושר-הבטחון בבקשה לענות על השאלות הבאות:

(א) מה ענין „בטחון“ לשלילת רשיון המעבר כצד זורים הערביים מאת העורך הראשי של „אלאיתיהאד“?

(ב) אילו צעדים ינקוט ראש-הממשלה לביטול ההפליה לרעת עתון „אלאיתיהאד“, ולהחזרת רשיון המעבר שהיה ברשות מר אמיל חביבי, עורכו הראשי?

כ"ז באייר תש"י — 14 במאי 1950.

תשובת ראש-הממשלה ד. בן-גוריון:

נוסח השאלה של השואל מטעה. אין הגבלות ביחס ל„אזורים ערביים“ — יש הגבלות רק ביחס לשטח הממשל הצבאי, וההגבלות הן מטעמי בטחון כפי שהוסבר לא פעם בכנסת.

ישיבה קע"א, י"ב אב תש"י (26 יולי 1950)
 — שאלתות ותשובות (ריואל-נאור, רמז); הצעות לסדר-היום (ברי-יהודה, ניר, אלישר, ציולינג, קוסוי, למ) —

תשובת שר-התחבורה ד. רמז:
 השלטים בתחנות הרכבת הוחלפו זה מכבר, וגם
 בבתי-הדואר כבר נחלפו בחלקם והם נחלפים והול-
 כים.

האין כבר שר-התחבורה הושב, שהגיע הזמן
 שגם משרדי הדואר והרכבת בישראל יכירו בשפה
 העברית כשפת המדינה?
 " בניסן תש"י — 28 במארס 1950.

ב. הצעות לסדר-היום

(הפליה במתן רשיונות יבוא; תיקון לחוק מסי מכס ובלו; תיקון לפקודת מס מותרות)

נפתלי, מר ורהפטיג ומר פורדר, הם בלי כל ספק
 חברים נכבדים ויקרים, אבל הם חברי-הקואליציה
 ונתונים למשמעת פנימית ידועה. לעת-עתה אין אנו
 מלאכי-שרת אלא בשרירים, לא ייתכן שאנשים אלה
 יקבלו על עצמם להוציא לפועל חקירה מדוקדקת.
 מסודרת ומיושבת של כל הבעיה החמורה הזאת.

יונה קוסוי (מפא"י):

ואם יצרפו אותך?

אליהו אלישר (הספרדים):

גם אם יצרפו אותי, לא יהיה זה מספיק, ביקשתי
 להרכיב ועדת-חקירה פארלאמנטארית חדשה מנציגי
 הסיעות הגדולות של הבית הזה. ישתתפו בוועדה
 שנים ממפא"י, אחד ממפ"ם, אחד מהציונים הכלליים,
 אחד מהדתיים, אחד מחירות, אחד מהפרוגרסיביים,
 ואחד אפילו מהספרדים. מכיון שאני אינני בקואלי-
 ציה מובן שאפשר יהיה לבחור חבר סיעתי שהוא גם
 חבר בקואליציה.

הוועדה תוכל לעשות את עבודתה בתנאי שהבית
 יקבע אפשרויות של חקירה, חסינות לעדים, ואפש-
 רות של שמיעת עדים ללא נזק לענין.

יוסף לם (מפא"י):

מה פירוש חסינות לעדים?

אליהו אלישר (הספרדים):

אנחנו יודעים מה זאת חסינות לעדים, אם קיי-
 מת הפליה כזאת, חברי-הכנסת לם, קיימות גם סאנק-
 ציות וישנם עדים שלא יעזו לגלות את העובדות,
 אם לא ידעו: (א) כי האשמות שיביאו ויבססו, ייש-
 מעו רק בפני הוועדה; (ב) כי תהיה להם חסינות,
 כלומר שלא יעזו מישהו מהבית, מהמשלה, או מחו-
 צה לה, להטיל סאנקציות על מי שיבוא להאשים.
 שמענו דבר כזה גם מפי שר-המשפטים, כשדנו על
 בעיית השוק השחור; הוא עצמו אמר שהשופטים
 אומרים לו שישנן בעיות של הפליות, שרודפים את
 הקטנים ואין פוגעים בגדולים. אך לבסוף הצטרף
 אף שר-המשפטים לשרי-הקיצוב-והאספקה, הצביע
 נגד חקירה פומבית. הדבר הזה מוכיח כי משהו בקור-
 אליציה אינו בסדר, שכן אפילו שר-המשפטים שלנו
 שדיבר בעד חקירה, הצביע נגדה. היום מודיעים לנו,
 שתוקם ועדת-משנה של ועדת-הכלכלה, אני טוען,
 שלוועדת-המשנה שעליה הטילה ועדת-הכלכלה חקי-

ישראל ברי-יהודה (מפ"ם):

האם אפשר לשאול: בשיבת אתמול הבטיח יו-
 שב-ראש הכנסת להתיישב בדעתו ולתת תשובה לש-
 אלה — מתי ידונו בכנסת בסעיף, אשר זה שבועות
 רבים עובר מסדר-יום לסדר-יום של כל שבוע ואין
 דנים בו. המדובר הוא בסעיף י"ח: דיון על המהר-
 מות במחנות. היש תשובה על שאלתי?

היו"ר נ. ניר-רפאלקס:

אני יכול לענות, שיושב-ראש הכנסת התיישב
 לא רק בדעתו, אלא גם בדעת הנשיאות, הנשיאות
 דנה היום בענין זה, וכנראה שהסעיף האמור יובא
 לסדר-היום בשבוע הבא.

אנו עוברים להצעה לסדר-היום מס' 46, של חברי-
 הכנסת אלישר, בענין מינוי ועדה לבדיקת טענות
 הקיפוח בשטח הכלכלי — במתן רשיונות ליבואנים.

אליהו אלישר (הספרדים):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, ב" בתמוז כתב-
 תי מכתב ליושב-ראש הכנסת, מיד לאחר שנודע בר-
 בים שהממשלה מינתה ועדת-חקירה בדבר האשמות
 החוזרות ונישנות בציבור הרחב, בעתונות ומעל במת
 הכנסת, בקשר להפליה לרעה של הקטור המשקי
 הפרטי עליידי הממשלה.

בדיון על התקציב העלו רבים מן הנואמים
 גם את שאלת הפליה. כיון שהבעיה הזאת גורמת
 נזק חמור לישוב, לממשלה, ולמדינה כולה — כי
 ההודעות האלה חוזרות ונישנות גם בגולה, דבר המ-
 יזק לעניינינו גם בקשר להשקעות הון וכדומה — ב"י
 קשתי מאת הכנסת לבחור ועדה מיוחדת שתחקור את
 כל ההאשמות הללו.

אולם, במקום שהבית יבחר בוועדה, באה הממ-
 שלה, שהיא עצמה הנאשמת בכך שנותנת הפליות
 כאלה להתקיים (במקרה שההאשמות שהושמעו נכו-
 נות), ומינתה ועדת-חקירה משלה המורכבת משני
 חברי מפא"י, שני חברי הקואליציה, ורק אחד — יו-
 שב-ראש הוועדה, — הד"ר ברנשטיין מהציונים הכ-
 לליים.

אהרן ציולינג (מפ"ם):

אני מכין שאתה מבקש להוסיף את חברי
 מפ"ם?

אליהו אלישר (הספרדים):

גם אתם — בלי כל ספק, אין אני פוגע חלילה
 בכבודם של ארבעת החברים שלנו, מר אפרתי, מר

שיבה קע"א, י"ב אב תש"י (26 יולי 1950)
— הצעות לסדר-היום (אלישר, קפלן, ניר, רפטור) —

היו"ר נ. ניר-רפאלקס:

אנו עוברים לשתי הצעות לסדר-היום: הצעה לתיקון בחוק מסי מכס ובלו, והצעה לתיקון בפקודת מס-מותרות.

חבר-הכנסת רפטור ינמק את שתי ההצעות בבת אחת.

ברל רפטור (מס'): :

כנסת נכבדה, אנו מציעים לדון בתיקון לחוק מסי מכס ובלו (שינוי תעריף), תש"ט — 1949, וכן בתיקון לפקודת מס-מותרות.

כדי לחסוך בזמן, אציע את שני התיקונים יחד ואנמקם בבת-אחת, בזה אחר זה.

אנו מציעים בסעיף 2 (א) של חוק מסי מכס ובלו (שינוי תעריף), תש"ט — 1949, אחרי המלים "תקפו יקע", למחוק את המלים: "כתום חדשים" ולכתוב במקומן: "כתום שבועיים".

כן אנו מציעים בפקודת מס-מותרות, להוסיף סעיף 2 (אא) בנוסח דלקמן:

2, (אא) — כל צו על הטלת מס-מותרות ושי-עורו בהתאם לסעיף 2 (א), תקפו כתום שבועיים מיום פירסומו ברשומות, אלא אם אושר לפני-כן עלידי החלטה של הכנסת."

כנסת נכבדה, אנו מבינים לעמדת שר-האוצר התובע לעצמו זכות לפרסם שינויים בחוקי מסי מכס ובלו, וכן לתת צווים על הטלת מס-מותרות ושיעוריו, לפני שהצעות השינויים מובאות לכנסת — כדי למנוע שימוש לרעה וגרימת הפסדים כספיים לאוצר, ובמקרים רבים גם ספרות מצד יחידים על חשבון הצרי-כן.

אולם אין שום סיבה, שלאחר הודעת שר-האוצר על השינויים יידחו הדיננים בתיקון החוק לחדשיים, ותישלל עלידי כך האפשרות מהכנסת לדון מיד בהצעת התיקון לחוק ולהכניס את השינויים ההכרחיים. נוהג זה הקיים אינו מוצדק משום בחינה כספית-פיסקאלית, ואנו מציעים לצמצם את הזמן בין הודעת שר-האוצר על השינוי עד הדיון בכנסת מחדשיים שבועיים, למען תוכל הכנסת לדון בשינויים מיד.

הצעת-תיקון זו מוצדקת במיוחד לאור העובדה, שבזמן האחרון הוכנסו שינויים יסודיים במסי מכס ובלו ובמס-מותרות, המטילים נטל כבד על האוכ-לוסיה והקובעים במידה רבה את תקציב המדינה על-ידי הגדלה מופרזת של מסי-העקיפין.

הצעת-התיקון לגבי מס-מותרות, המאפשרת לכנסת לדון ולקבוע את שיעור המס, הכרחית היא לדעתנו מכמה בחינות. מס-המותרות מהווה עתה שלושה וחצי מיליון ל"י בסעיפי ההכנסה בתקציב, ואין שום סיבה ששיעור המס ייקבע עלידי פקידי האוצר ולא עלידי ועדה מוסמכת של הכנסת. ההחלטה על מס-מותרות נתקבלה במועצת-המדינה הזמנית כנסיון ראשון; ההכנסה מסעיף זה היתה אז קטנה, היו אלה ימי-חירום, והוסכם שהנסיון הראשון יבוצע עלידי האוצר. מועצת-המדינה הזמנית מסרה לאוצר רשות לקבוע את המצרכים שעליהם יוטל מסי

רת השוק השחור, אין כל תוקף מוסרי, ואיני יודע אם יש לה תוקף הוקי לתבוע מאנשים להופיע בפניה ולהעיד. יצדקו אלה שיאמרו, כי הקמתה של ועדה כזאת אינה אלא גניבת דעת-הקהל.

ביקשנו להקים ועדה שלישית, ועדה לביקורת המנגנון. נאמר לנו כי הפחיתו את מספר הפקידים רק ב-230, מתוך קרוב ל-22 אלף פקידים העובדים במדינה — וועדה לביקורת המנגנון טרם קמה. אני פונה אל הבית הזה ומבקש לדון בכובד-ראש אם יש צורך להקים ועדת-חקירה, אני מקווה שמפא"י ומפ"ם יצטרפו הפעם לכל אלה הדורשים במידה נמרצת חקירה ציבורית עלידי הבית, ולא עלידי הממשלה שהיא הנאשמת.

שר-האוצר א. קפלן:

על מה מדובר כאן? האם המזונג הוא בבירור עובדות, או שרוצים להושיב את הממשלה על ספסל הנאשמים? אם חבר-הכנסת אלישר, בתפקידו החדש, רוצה בכך, זאת היא זכותו, אבל אני הושב שצד זה נעשה לא כדי לגלות את האמת. כדי להגביר את השמחה הרחיב מר אלישר את הדיבור על ענינים שכבר נדונו בכנסת והוחלט עליהם. אני חייב לומר כמה מלים בנוגע לוועדה הכלכלית ושאר הוועדות. לפי תומי חשבתי, שהוועדות מיצגות את הציבור ואת הכנסת, ואם יש מה לבדוק, עליהן לעשות זאת. אני רוצה להוסיף, שבממשלה הוחלט לתת את כל הזכויות המשפטיות הדרושות לוועדת-המשנה שוועדת-הכלכלה בחרה, וכל הזכויות יינתנו לה כדי שתוכל לחקור כל מה שתמצא לנחוץ. אך לפני שהוכחה האשמה, אין קובעים מיהו האשם.

אנו דנים כעת בפרשת הוועדה הכלכלית, קיימת גם ועדת-החקירה של ועדת-העבודה, והנה מציעים להקים גם ועדה שלישית. הייתי מייעץ להסתפק כעת בוועדות הקיימות ולהכות עד שוועדות הכנסת המוסמכות האלו יביאו את תוות-דעתן.

אשר לוועדה שהממשלה קבעה, הרי היא עשתה זאת לא מפני שהרגישה את עצמה נאשמת, אלא רצתה לבדוק בשביל עצמה את הדברים. חבר-הכנסת אלישר סיפר, שבחרנו ליושב-ראש חבר שאינו חבר הקואליציה, לי נדמה, שבענין זה נהגה הממשלה בסדר גמור. אני רק מצטער מאד על כך, שמר ברנשטיין נסע, ומשום כך עבודת הבדיקה מתעכבת. אם הוא לא יהזור בהקדם, נצטרך לקבוע יושב-ראש אחר. איני רואה מקום לקביעת ועדות חדשות, ואני מזהיר את הכנסת מפני השימוש לרעה במושג "ועדה פארלמנטארית מיוחדת". קיימות ועדות פארלמנטאריות שעליהן למלא את התפקיד, ואם איוו ועדה תרצה לקבל אינפורמציה, תוכל לקבלה גם מפי השרים. אני מבקש לעבור על הצעתו של חבר-הכנסת אלישר לסדר-היום.

היו"ר נ. ניר-רפאלקס:

נצביע.

הצבעה

ההצעה לסדר-היום של חבר-הכנסת א. אל-ישר לא נתקבלה.

נן סחורות רבות שיש לפטרן ממס בכלל, לעומתן ישנן סחורות שאינן חיוניות להמוני-העם ומשתמשים בהן רק לצרכי לוכסוס. על אלה יש להעלות את המס עד שבעים וחמשה — שמונים אחוז. בכל אופן, איננו משוכנעים שעד עתה הובאו בחשבון על-ידי פקידי האוצר האחראים בפני שר-האוצר, כל השיקור לים הכספיים והסוציאליים בקביעת מס-המותרות. איננו הושדים ברצון רע ובכוונה לא טובה מצד פקידי האוצר, אולם אנו בטוחים שעד עתה לא היו בקביעת המס ושיעוריו כל השיקולים ההכרחיים. בטוחני, שהבאת דיון זה לוועדה מוסמכת ולכנסת לא תביא שום נזק כספי. נוכל להכניס תיקונים שיהא בהם משום צדק סוציאלי לגבי מס זה, שנהפך למסי קניה כללי שהוטל על האוכלוסיה. אין איפוא שום סיבה לשלול מהכנסת את זכותה, סמכותה ותפקידה, ולמסרה לשר-האוצר בדרך פורמאלית, ולמעשה — לפקידי האוצר בלבד.

לכן אנו מציעים לכנסת לדון בהצעות התיקונים לחוק מסי מכס ובלו ולפקודת מס-מותרות.

שר האוצר א. קפלן

כנסת נכבדה, אני יכול לחזור על ההצעה שכבר מסרנו כמה פעמים, שטוב יהיה לקבוע פעם סדר בהגשת הצעות לסדר-היום. הוצעו כאן שתי הצעות בדבר המכס. הדוגמה שהביא כאן חבר-הכנסת רפ" טור מדברת נגדו. ההגדלה על המכס נדונה הפעם אורי כות בוועדת-הכספים בקשר עם התקציב.

נבחרה ועדת-משנה והיא הגישה את הצעותיה, על כמך אלה קבעו בוועדת-הכספים את התקציב הכללי. השאלה נדונה אחר-כך בכנסת בקשר לאישור התקציב. כך, שהחוספת הזאת באה הפעם דוקא לאחר שעברה את כל המוסדות הפארלאמנטאריים של הכנסת, ורק באופן פורמאלי פרסם האוצר את זה בשמו.

ישראל בריי-הודה (מפ"ם):
טוב, נעשה את זה לחוק.

שר-האוצר א. קפלן:

אך היה לנו נסיון לא רק במקרה זה — היה לנו נסיון של שנתיים. החוק אומר שני דברים: שהאוצר רשאי לשחרר, ואם הכנסת אינה מבטלת אחר כך את השחרור, הפקודה נשארת בתקפה. באותו ההגיון עצמו יכול חבר-הכנסת ברל רפטור לומר, שלא האוצר ישאי לשחרר, כי-אם הכנסת, וכן יכול האוצר גם להגיד לך את המכס — אך בתנאי, שבמשך חדשיים יבוא אישור לך. ואם לא בא האישור, הפקודה מבטלת. במשך השנתיים האלה שחררנו סוגי סחורות, ולא בא אף ערעור אחד. הגדלנו סעיפים בודדים — ובכל המקרים אישרה הכנסת את החוספת. כבר סיפרתי על הוועדה לעניני המכס, שמיוצגים בה המסחר והתעשייה — הסקטורים הפרטי והקאופראטיבי — ואנחנו מתייעצים בה בכל פרט ופרט.

הנן רובין (מפ"ם):
למה לא מיוצגים פועלים?

מותרות, וכן את גובה המכסה. הדבר נעשה בזמנו לא מתוך רצון למסור סמכות מיוחדת לאוצר, אלא מטעם פסיקאלי: למען לא יפסיד אוצר המדינה חלק מהכנסותיו, שכן ברגע שקובעים מס ואין מבצעים את הגביה מייד, הרי יש סכנה להברחה כספית ושימוש לרעה.

בכלל אנו סוברים שיש לבטל פעם ולתמיד את כל המנהגים והסדרים הקיימים, ששרי-מדינה יכולים להטיל מסים בלי אישור הכנסת, ויהיו אלה מסים גדולים או קטנים. דבר זה נהוג במשרד-התחבורה לגבי רישיונות לנהגים וכן לגבי מקרים אחרים. ייתכן שסדרים אלה נשארו מימי השלטון הזר, אבל כיום אין שום סיבה שכל המסים לא יוטלו על האוכלוסיה על-ידי המוסד המהוקק העליון — על-ידי הכנסת. בכל אופן אין כל הצדקה שמס-מותרות יוטל על-ידי פקידי האוצר. מס זה כבר מגיע למדינות גדולות, המכבידים מאד על האוכלוסיה; מס שאיננו כלל מס-מותרות, אלא מס-קניות המוגדר כמס-מותרות, המגדיל את הוצאות המשפחה בלידה וחצי, או בשתי לירות לחודש, והמוטל על יבוא ומכירה של סוגי סחורות רבים.

וירשה-נא לי לומר לשר-האוצר, שמוספני אם שר-האוצר, האחראי לביצוע הפקודה ושעליו לקבוע מפעם לפעם את סוגי הסחורות שיתאמו לצורך פקודת זה וזו וכן את שיעורי מס-המותרות — אם הוא יודע למעשה את הפרטים הרבים ואם הוא מוכן להיות אחראי לכל השיקולים של פקידי בנידון זה. החוק הזה נותן למעשה רשות לפקידי האוצר, לקבוע את כל סוגי הסחורות ושיעורי המס וכן לקבוע מה הן הסחורות הפטורות ממס בכלל. בהצעת-החוק בפני רועים שניתנו עד כה על-ידי הנהלת מחלקת מס-מותרות לצו מס (קביעת מותרות ושיעורי מס, תש"י-1950). אנו מוצאים סוגי-סחורות רבים בענפי טקסטיל — כגון חליפות, מעילים עליונים, כובעים, מטפחות ראש, כובעונים; או דוגמה אחרת: מוצרי-עור, נעלים, ארנקים, מלבושי-עור; או בתחליפי-בניין מקושי טים ורהיטים, ומכשירי-ציוד לשימוש בבתי-מגורים, בבתי-עסק למשרדים המופעלים בכוח חשמלי, וכן לגבי מנורות-רדיו ובענפי צילום ואופטיקה, לגבי שעונים ותכשיטים, או לגבי תמרוקים, בושם ומכשירי לקוסמטיקה, או צעצועים, משחקים, מכשירים וצרכי-ספורט, או צרכי-משרד ובתי-עסק, או כל-ירכב מכניים — בכל הסוגים האלה המגיעים למאתיים מיני-סחורה שונים ויותר, יכול שר-האוצר לפי החוק לקבוע את הסוגים החייבים במס מותרות —

אפרים תבורי (מפ"ם):

האם זוהי הצעה כלכלית או הצעה לסדר-היום?

ברל רפטור (מפ"ם):

זוהי הצעה לתיקון החוק.

— ולהחליט איזה סוגים פטורים ממס, ומה הא-חוז שיש להטיל על כל סוג וסחורה. למעשה קובעים פקידי האוצר את הסוגים ואת מיני הסחורות הפטורים ממס ומה המס המוטל על כל סוג סחורה. ומבלי של-מדנו את כל הפרטים והסוגים של מס זה, סבורני שיש-

— הצעות לסדר-היום (קפלן, רובין, ברייהודה, רפטור, ניר, למ, פנקס) —

ברל רפטור (מפ"ם):

אם שריהאוצר יקבל את ההצעה — לברל רפטור לא יהיה מה להציע. אך שריהאוצר אינו מקבל את ההצעה.

שריהאוצר א. קפלן:

זה ברור. אך צריך להיות יחס כבוד לכנסת. הכנת דנה במשך חדשים זה שלוש או ארבע פעמים בנושא אחד; אותו התוכן בניסוחים שונים. תסלחו לי אם אומר, שאין זה לכבוד הכנסת, ואני מציע, לא לקבל את שתי ההצעות של חבריהכנסת רפטור, שהן אינן לא לכבודה של הכנסת ולא לטובת הענין.

היו"ר נ. ניר-רפאלקס:

נצביע עכשיו על שתי ההצעות של חבריהכנסת רפטור, אם להעבירן לוועדה, והוועדה תביא אותן לקריאה ראשונה.

ישראל ברייהודה (מפ"ם):

הבאנו את ההצעות לקריאה ראשונה — אם יחליטו להעמידן על סדר-היום.

זלמן אהרנוביץ (מפא"י):

אני מציע להסיר את ההצעות מסדר-היום.

היו"ר נ. ניר-רפאלקס:

הצעה לסדר-היום שהכנסת מקבלת אותה, מועד ברת לוועדה, והוועדה מביאה אותה לקריאה ראשונה. זהו הסדר.

יוסף למ (מפא"י):

ברייהודה צודק.

דוד-צבי פנקס (החזית הדתית המאוחדת):

זו היתה הצעה לסדר-היום ולא הצעת-חוק.

היו"ר נ. ניר-רפאלקס:

לגבי הצעה המוגשת לסדר-היום מחליטים אם להעמידה או לא להעמידה על סדר-היום, אבל לגבי הצעת חוק מחליטים אם להעבירה לוועדה או לא.

ישנן שתי הצעות של חבריהכנסת רפטור ויש הצעה לא להעמיד אותן לסדר-היום. נצביע.

הצבעה

בעד הצעת התיקון של חבריהכנסת ב.

רפטור מסי מכס ובלו (שינוי

תעריף) 22 —

נגד 35 —

הצעת התיקון של חבריהכנסת ב. רפטור לחוק

מסי מכס ובלו (שינוי תעריף) — לא נתקבלה.

הצעת התיקון של חבריהכנסת ב. רפטור

לפקודת מס-מותרות — לא נתקבלה.

שריהאוצר א. קפלן:

לפי דעתי הם מיוצגים; ייתכן שאינן מסכים לנציג שלהם. הודעתי פעם ש,המשביר" מיוצג בוועדה — ו,המשביר" הוא לפי דעתי נציג הפועלים.

חנן רובין (מפ"ם):

הוא איננו נציג הצרכנים.

שריהאוצר א. קפלן:

אני מציע לך לדחות לזמן אחר את הוויכוח הזה על "המשביר", אם הוא נציג הצרכנים, או לא.

בשטח זה ניהלנו פוליטיקה ליברלית לטובת המ"שק. מציעים עכשיו לקבוע במקום חדשים תקופה של שבועיים. ומה יש לעשות — זה מעביר אותי לדבר השני — כשלעתים אין ועדת-הכספים מספיקה לסיים את דיוניה במשך שבועיים? הצעה זו באה רק כדי לעשות רושם. מגינים פה על דבר שאין לו תוכן ושיגרום נזק במקום תועלת.

אני רוצה לברר את עמדתי להצעה שניה. קרה בכלל דבר משונה. כנראה שמס-המותרות נחשב בעיני משהו כסוס טוב, שכדאי לרכוב עליו בכל פעם. מהו המצב בנוגע למס-מותרות? גם כאן הענין שנדון קודם בוויכוח כללי, נדון אחרי כן בוועדת-התקציב, ולבסוף נדון בכנסת עם הדיון בסעיפים הבודדים של התקציב. חבריהכנסת ד"ר בדר וחבריהכנסת רפטור הכניסו הצעות בנוגע למס-מותרות והכנסת דחתה אר-תן. באותה הזדמנות הודעתי, שאני מסכים שתהא ועדת-משנה לוועדת-הכספים, ושוועדת-המשנה תבצע אותו המחקר, שחבריהכנסת רפטור אומר שלא הספיק לעשותו — ובכל זאת הוא כבר מסיק מסקנות.

לדאבוני הרב לא הספיקה ועדת-המשנה להתחיל בעבודתה. היא לא הספיקה, לא מפני שהיא אינה מק-יימת די ישיבות בשבוע; דומני, שוועדת-הכספים היא הוועדה העובדת יותר מכל ועדה אחרת בכנסת. אם כן, הביקורת העניינית של פרטי מס-המותרות נתונה לוועדה הזאת בהסכמת הממשלה, ואף-על-פי שכבר עברו יותר משבועיים, לא הספיקה הוועדה לדון על זה.

ישראל ברייהודה (מפ"ם):

זה לא ניתן כחוק, אלא כחסד.

שריהאוצר א. קפלן:

זה איננו חסד. הוועדות המתאימות יש להן הר-שות לדון בענינים הכלולים בסמכויותיהן. אני הודע-תי, שלא רק שיוכלו לדון ולהביא את מסקנותיהם לכנסת, אלא שאני מתחשב במסקנות האלה. רק זה היה "החסד" — ואינני יודע אם זה חסד — שאמרת, שאם לא יהיו חילוקי-דעות בוועדה לא יהיה צורך לה-ביא את הענין לכנסת.

לאחר כל זה, ולאחר שאישרנו את התקציב, — העלה חבריהכנסת ד"ר בדר לפני שבועיים את השא-לה הזאת, ואני אמרתי במלים קצת אחרות אותם הדב-רים, וחבריהכנסת בדר אמר במלים אחרות אותו הדבר שאמר חבריהכנסת רפטור; וחבריהכנסת רפטור הצ-ביע אז בעד הצעת חבריהכנסת בדר. כעת באים ומ-ציעים אותה ההצעה במלים אחרות.

— חוק להארכת תוקף של תקנות שעת-חירום (אכסון במלון) (מס' 3) (ורהפטיג, ניר) ; חוק להארכת תוקף של תקנות שעת-חירום (עבירות תנועה — דין חיילים) (מס' 3) (ניר, רוזן) ; חוק נכסי גרמנים (ניר, פנקס) —

ג. חוק להארכת תוקף של תקנות שעת-חירום

(אכסון במלון) (מס' 3) תש"י—1950 *

(קריאה שניה וקריאה שלישית)

צורך בכל פעם להאריך את התקנה, כדאי להפוך את התקנה לחוק לשעת-חירום.

היו"ר נ. ניר-רפאלקס :

אין הסתייגויות לחוק זה, ואני מעמידו להצבעה.

הצבעה

החוק להארכת תוקף של תקנות שעת-חירום (אכסון במלון) (מספר 3), תש"י — נתקבל.

היו"ר נ. ניר-רפאלקס :

אני רוצה לציין שבעד החוק הצביעו רק עשרה חברים, והחוק נתקבל ללא התנגדות. אילו היו חברי הבית שומעים את הדיון, ואילו היה מספר קטן ביר תר של מתנגדים — החוק אולי לא היה מתקבל.

ד. חוק להארכת תוקף של תקנות שעת-חירום

(עבירות תנועה — דין חיילים) (מס' 3), תש"י—1950

(קריאה ראשונה)

תן לחוק קבע. הוועדה המטפלת בחוקת השיפוט הצביע באי היא בדעה, שהמקום המתאים לשמש מקום קבוע לחוק זה, הוא חוקת השיפוט הצבאי, שבו דנה עכשיו הוועדה, לפיכך אנו חושבים, שיש להאריך את תוקף תקנות שעת-חירום אלה עד שהחוק היסודי, חוקת השיפוט הצבאי, תיכנס לתקפה, ולזה דרושים עוד כמה הדשים.

אני מבקש להעביר את החוק לוועדה.

היו"ר נ. ניר-רפאלקס :

האם יש מישהו הרוצה לדון בקריאה ראשונה? אם אין — אנו מצביעים על ההצעה להעביר את החוק הזה לוועדת החוקה, חוק ומשפט.

הצבעה

ההצעה להעביר את החוק לוועדת החוקה, חוק ומשפט נתקבלה.

ה. חוק נכסי גרמנים, תש"י—1950 **

(קריאה שניה וקריאה שלישית)

דוד-צבי פנקס (יו"ר ועדת-המשנה לעניני נכסי הגרמנים) :

כנסת נבבדה. עלי להגיש בשם ועדת-משנה משותפת של ועדת-הכספים וועדת החוקה, חוק ומשפט את נוסח החוק לנכסי גרמנים, תש"י—1950.

אני רוצה להקדים ולומר שחוק זה אינו קובע

זרז ורהפטיג (בשם ועדת-הפנים) :

בשם ועדת-הפנים אני מביא לכנסת את הצעת-החוק להארכת תוקף תקנות שעת-חירום (אכסון במלון). אנו מציעים להאריך את החוק עד כ"ב באדר תש"י א (28 בפברואר 1951).

אין הסתייגויות לחוק הזה, אבל יהיה עם זאת הובעה משאלה בוועדת-הפנים, המופנית לשר-העליה ולממשלה, להחליף את התקנות האלה בחוק שתקפו יהיה מוגבל לתקופה של שעת-חירום, ואנו מבקשים מאת הממשלה שתביא הצעת חוק לשם כך. אם ידוע שהענין נחוץ לתקופה מסוימת, הרי במקום תקנות לשעת-חירום אפשר להציע חוק לשעת-חירום, שיהייב רק בתקופה מסוימת. בדרך כלל כדאי לדעתנו לחסל את התקנות לשעת-חירום, אם אין הן מכוונות לזמן קצר, ואין אלה הוראות-שעה, אם יש

היו"ר נ. ניר-רפאלקס :

אנו עוברים לסעיף י"ד בסדר-היום : חוק להארכת תוקף של תקנות שעת-חירום (עבירות תנועה — דין חיילים), תש"י — 1950.

שר-המשפטים פ. רוזן :

אני מציע לקריאה ראשונה את החוק להארכת תוקף של תקנות שעת-חירום (עבירות תנועה — דין חיילים) (מס' 3), תש"י—1950.

נוסח החוק הוא כדלקמן : 1. תקפן של תקנות שעת-חירום (עבירות תנועה — דין חיילים), תש"ט — 1949, מוארך בזה עד יום כ"ב אדר ב' תש"י א (1 במארכ 1951). 2. תקפו של חוק זה הוא מיום י"ט באלול תש"י (1 בספטמבר 1950).

תוקף תקנות שעת-חירום אלה הוארך כמה פעמים, גם לגבי תקנות אלה הובאה משאלה, להפוך או-

היו"ר נ. ניר-רפאלקס :

אנו עוברים לסעיף ה' של סדר-היום : חוק נכסי גרמנים תש"י — 1950, קריאה שניה.

רשות-הדיבור לחבר-הכנסת פנקס, יושב-ראש ועדת-המשנה שהורכבה מוועדת-הכספים ומוועדת החוקה, חוק ומשפט.

* דברי הכנסת "חוב" ל"ב (מושב שני) ; נספחות חוב" ל"ג.
 ** דברי הכנסת "חוב" י"א (מושב שני) ; נספחות חוב" ל"ג.

ישיבה קע"א, י"ב אב תש"י (26 יולי 1950)
— חוק נכסי גרמנים (פנקס, ניר, ורהפטיג) —

אז של אגודות דתיות, נכסים חילוניים. הסמכות לשחרר נכסים כאלה לא ניתנה לפי החוק לש"ר האוצר. אם תתעורר שאלה בנוגע לאיזה נכס, אם שיש לפולחן דתי קבוע בלבד או לא, יכריע בה שר-הדתות, שבמשרדו, כידוע, קיימות מחלקות גם לדת הנוצרית וגם לדת המוסלמית ולעוד דתות. אם תתעורר השאלה אם אמנם נכס מסויים שיש לצרכי פולחן דתי קבוע בלבד או לא, תימסר אפוא השאלה לשר-הדתות להכרעה. בדרך כלל, בני חוק זה על-פי המתכונת של החוק לנכסי נפקדים. עד כמה שאפשר חזרנו מלה במלה על הסעיפים המתאימים שקבענו בחוק לנכסי נפקדים, וקבענו אותם גם בחוק זה לנכסי גרמנים.

החוק קובע שיש למנות אפוטרופוס מיוחד לנכסי גרמנים, שיבוא במקום הבעלים הקודמים, ינהל את הרכוש הזה ויעשה בו כדורשו. האפוטרופוס לא יהיה רשאי למכור את הרכוש הזה אלא לרשות-הפיתוח, שהכנסת ההליטה בקריאה ראשונה לייסד ולהקים או תה, ושתקבל תוקף על-פי החוק שיובא בוודאי בק"רוב לפני הכנסת. האפוטרופוס על נכסי גרמנים יהיה רשאי למכור בהגבלות מסוימות ולפי מחירים מי-נימאליים מסויימים את נכסי הגרמנים או חלקים מהם לרשות הפיתוח, על-מנת שהיא תשתמש בהם לפי תוח המדינה.

ברצוני לומר, שבשעת הדיון על החוק הזה הוגשו לוועדה תביעות מבעלי תביעות שונות כלפי גרמניה והגרמנים. הוועדה, כמובן, לא יכלה לטפל בתביעות אלו, כי אין הן מענינה, אך עד כמה שהתביעות נוגעות לתשלום פנסיה לאנשים ששירתו את המדינה הגרמנית או מוסדות גרמניים, ושלפי החוק יש להם זכות לפנסיה, ממליצה הוועדה על כך, שהממשלה תשתמש בהודמנות הראשונה כדי להתחיל לשלם לבעלי זכות פנסיה תשלומים מסויימים על חשבון תביעותיהם כלפי הממשלה הגרמנית. הפרטים, כמובן, צריכים להיקבע על-ידי האוצר או על-ידי הממשלה כולה.

אני רוצה להסתפק במלים אלו, להצגת החוק לפני הכנסת. ישנן כמה הסתייגויות, ותהיה לי הזדמנות להסביר את עמדת רוב הוועדה לגבי המסתייגים שיביאו את הצעותיהם לפני הכנסת.

היו"ר נ. ניר-רפאלקס:

לסעיף הראשון אין הסתייגויות, ואני מעמיד אותו להצבעה.

הצבעה

סעיף 1 בנוסח הוועדה נתקבל.

היו"ר נ. ניר-רפאלקס:

בסעיף השני יש הסתייגות לחבר-הכנסת ורהפטיג.

זרח ורהפטיג (החזית הדתית המאוחדת):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, תסלחו לי אם אתחיל בבקשה, לפני שאנמק את הסתייגותי. אני מבקש הקשבה. אני יודע שקשה ביום רביעי, בשעה שממחרים הביתה, להקשיב, אולם אני מחשיב את

במאומה יחסים בין מדינת-ישראל ובין מדינת גרמניה, או העם הגרמני. המעשים האכזריים שעשה העם הגרמני כלפי העם היהודי, שמו איבה נצחית בין העם הגרמני ובין עם ישראל. לעוונת של העם הגרמני אין כפרה. חוק זה איננו מכוון להביא לידי מגע באיזו צורה שהיא עם מדינת גרמניה, כי אם — כפי שאסביר — לנסות להשתמש באותם הנכסים המוגדרים כ"נכסי גרמנים", לשם השגת פיצויים המגיעים, או קולות להגיע, לחושבי ישראל, על תביעותיהם הצודקות כלפי מדינת גרמניה והעם הגרמני. עלי לומר שאם כי אין לי מספרים על גודל התביעות של היהודים בעולם כולו ובישראל כלפי העם הגרמני — משוכנע אני ששוויים של הנכסים המצויינים כנכסי גרמנים והנמצאים במדינת-ישראל, אינו מגיע אפילו כדי אחוז אחד מתביעות הפיצויים שיש לעם ישראל כלפי העם הגרמני. אין אפוא להניח שהחוק הזה יוכל לספק אפילו במידה של אחוז אחד את התביעות שיש לעם ישראל כלפי העם הגרמני, ואין לראות בו סידור כלשהו של חשבון הדדי. כל הנכסים האלה יחד, שהחוק קובע שבשילם אפוטרופוסות, הם כה קטנים בערכם וכה מעטים לעומת מה שמגיע ליהודים בכל העולם, וגם בארצנו מאת הגרמנים, שאין לראות בכך הסדר או סידור כלשהו המתקבל על הדעת.

כפי שאמרתי, בא חוק זה מתוך מגמה שצויה גם בהקדמת החוק, לכנס את נכסי הגרמנים, לממשם, ולהשתמש בנכסים אלה, או בתמורתם, לשם בטחון לסילוק תביעות של אנשים היושבים בישראל או העשויים להתנהל בה. מאת המדינה הגרמנית, מוסדותיה, שלטונותיה ורשויותיה — המרכזיים, המחומיים המקומיים והאחרים, — או מאת גרמנים או תושבי גרמניה.

היינו צריכים להגדיר מי הוא "גרמני", כדי לומר אילו נכסים נחשבים כנכסי גרמנים. קבענו, שאדם אשר ביום 15 בספטמבר 1935 או לאחר-מכן היה אזרח או נתין של גרמניה, נחשב כגרמני. את התאריך הזה קבענו, כי הוא התאריך האודיווי שבו קיבל לו חוקי-הגרמנים המפורסמים לגנאי את תפסת החוק, כביכול, בגרמניה. איננו כוללים במושג זה של "גרמני" בני-אדם שנרדפו מטעמי גזע, או היו עשויים להיות נרדפים מטעמים אלה בגרמניה.

החוק בניסוחו האחרון כולל את כל הנכסים שהיו בבעלות גרמנים, גם נכסים של כנסיות או חברות גרמניות. אתם זוכרים שבארגון-ישראל היה אורדן של הטמפלרים, שגם להם היו נכסים מסויימים. על נכסי סים אלה וגם על נכסים של הכנסיות חלות הוראות חוק זה, אלא ששר-האוצר יהיה — לפי הסמכות שהיחוק נותן לו — רשאי לשחרר מהוראות החוק נכסים גרמניים ששימשו לפולחן דתי קבוע בלבד. בוודאי ידוע לביית — ואם אינני טועה הודיע על כך בזמנו שר-האוצר, בשעת הקריאה הראשונה — שנציגי כנסיות שונות מחוץ לגרמניה פנו למדינת-ישראל וביקשו להעמיד לרשותם נכסים שהיו בבעלות כנסיות גרמניות בארץ-ישראל, וששימשו, כדבריהם, רק לפולחן דתי. אמנם, לקבל הנציגים של כנסיות אלה הוא כנראה, לקבל לרשותם גם נכסים שלא שימשו לפולחן דתי בלבד, אלא היו נכסים של כנסיות

פיע החוק על פיטורי היהודים עובדי חברות ביטוח; ב"7 באפריל 1933 הופיע החוק על פיטורי נציגי הציבור היהודיים בבתי-דין ושוטפים מזשענים יהודי ייפ; ב"6 במאי 1933 הופיע החוק על פיטורי היועצים היהודיים; ב"4 באוקטובר 1933 הופיע החוק נגד עורכי-העתונים היהודיים; ב"7 באפריל 1933 הופיע החוק האומר שעורכי-דין יכולים להיות רק אוינים. כלור מ"י שיהודים אינם יכולים להיות עורכי-דין; ב"29 בספטמבר 1933 הופיע החוק האוסר על יהודים להי יהת אכנים עובדי אדמה; ב"25 באפריל 1933 הופיע חוק על הנימרים קלאוסוס בבתי-הספר, שהגביל קבלת תלמידים יהודיים עד ל"2%; ב"22 בדצמבר 1934 הופיע חק על נזירות קלאוסוס ליהודים בבתי-ספר למורים; ב"11 ליולי 1933 הופיע החוק על שלילת האזרחות מיהודים שקיבלו את האזרחות אחרי ה"9 נובמבר 1918; ב"21 במאי 1935 אסרו על היהודים להיות בצבא.

אין הרשימה הזאת ממצה את כל החוקים האנטי-יהודיים שהופיעו בתקופת הזמן 1933 — 1935 ואינני מדבר כבר על הדברים שבעשו והחל מ"1 באפריל 1933. יום הנורע על היהודים, בדרכים ואמצעים שאינם בגדר מעשי חוק. אבל אני מדגיש שורה של חוקים, הרצופים לקודסס אנטייהודי שלם. שהופיעו זמן רב לפני חוקי נירנברג. חוקי-נירנברג מורכבים משני חוקים. שאחד מהם אינו הושוב ביותר, הוא החוק בענין איסור נישואית-ערובת עם גרמנים. לדעי זה אין זה האסון הגדול ביותר שקרה לנו. מסקנתי היא איכרא, כי מלחמת היסוד נגד היהודים פתחו הנאצים מיד עם עלייתם לשלטון ב"30 ביאנואר 1933.

עוד נימק: איראפטר להגיד כי המלהמה נגדנו פרצה בטמה תאריכים. יש לנו חוק לעשיית דין בנאי צים ובצויהם. שכבר נדון בוועדת-החוק, ושיוא לבנסת בעוד כמה ימים. באותו חוק קיבלנו את התא ריך של ה"30 ביאנואר 1933 כתאריך שבו פרצה המלחמה נגד העם היהודי. נמצא שבחוק אחד אנו אומרים, שהמלחמה נגדנו פרצה ב"30 ביאנואר 1933, ובחוק אחר אנו אומרים שהיא פרצה ב"1935. היכן העקריות?

אינני רוצה להטריח אתכם, ואוכיר רק מאמר בעתון הנאצי "פולקישער ביאוכאכטר", מ"1 באפריל 1933. מאת ויליוס שטרייכר. אין לי תרגום בעברית, אבל התמצית היא. שביום זה מתחילה המלחמה הגדולה ביותר בעולם נגד העם היהודי. הם הכריזו זאת יז בעתונתם ובכל ספירותם. אין הזמן מספיק לי להי בוא לפניכם הומר רב שהופיע בענין זה. אני מציע לכם לעיין בשורה של ספרים ודוקומנטים מאותה תקופה שנתגלה נאחפו ופרטמו בקשר עם המשי פטים נגד פושעי המלחמה הנאצים. היו אז תכניות מעונדות לכל פרטיפרטיות קיצוד להשיג את היי הודים בגרמניה ובארצות אחרות. בעיבוד התכניות כבר התחילו בשנת 1933. ומי שאינו מכיר בתאריך זה הוטא לאמת ההיסטורית.

בוועדה טענו כנגדי, שמן הצד המעשי אין בכך הגדל, שכן איתם הנכסים שהיו נכסי גרמנים ביאי ניאוי 1933, היו נכסי הגרמנים גם ב"1935. אבל, אם אין הבדל מעשי, יש הבדל תיאורטי, ואני חושב כי החוק שלנו אינו צריך לחטא לאמת ההיסטורית.

הסתייגותי לא מבחינת המסקנות המעשיות, אלא מה שהשוב אולי עוד יותר, מבחינה הגיונית ומבחינת ההישוב ההיסטורי שלנו עם העם הגרמני. אני מהישוב מאד את הסתייגותי, ואני מקווה שהכנסת תקבל את זה לאחר שתשמע את ההנמקה. לכן אני מבקש הקר שבה.

השאלה העקרונית היא: כתי התחילה מלחמת גרמניה בעם ישראל? נכסי הגרמנים הכירו כנכסי אויבים בכל המדינות שלהמו בגרמניה, ובכל מקום הופקדו אפטרופסים על נכסים אלה. מיום שבו התחילה מלחמת גרמניה נגד איתה מדינה, לכן נשאלת השאלה: מתי פרצה המלחמה בנו?

באנגליה קבעו שומלהמה נגד אנגליה פרצה בראשון לספטמבר 1939. ולכן כל נכסי הגרמנים שהיו באנגליה באלו יום נחשבו לנכסי אויבים. אני מדגיש שהיו חזויות בתשובה לשאלה, מתי פרצה מלחמת הגרמנים נגד העולם. בחוקים הוראשר נים קיבלו את הראשון לספטמבר 1939 כתאריך שבו התחילה המלחמה. אולם, כשהגיע הדבר לפסקי-הדין של נירנברג, בקשר עם פושעי המלהמה, הקדימו את התאריך, וקבעו את היום שבו החלה ההתקפה על ציכוסלובקיה, 16 במארס 1938. כתאריך התחלת המלחמה. לפי פסקי-הדין של נירנברג, התחילה המלהמה נגד העולם בשעה שגוימניה פלשה לציכוסלובקיה.

השאלה היא, מתי התחילה המלהמה נגדנו. במשך שנים מתנהל הוויכוח הזה בין ההסדרות העולמיות, בין מוסדות א"ם, ואחרים. הטענה של אותן ההסתדרויות היות היתה, כי המלחמה נגד העם היהודי התחילה ביום שבו עלה היטלר לשלטון. לכן צריך להיות היום הזה מוכר כתאריך שבו פרצה מלחמת גרמניה נגד העם היהודי.

אינני יכול להבין את עמדת הוועדה שקיבלה את ריך אחר, תאריך מקרי בלבד, את אותו היום בשנת 1935 שבו פורסמו חוקי נירנברג. חוקי נירנברג היו רק אפיוודה אותה במלוומה נגד העם היהודי שהתחילה לה ותוכננה עוד לפניכן. כשהתחילו לגלות את הדרי קומנטים מתקופת הנאצים במשפטי נירנברג, נמצאו תעודות על ישיבות ותכניות עוד בשנת 1933, שמטרתן היתה לתכנן את השמדת העם היהודי בעולם כולו. אז, בשנת 1933, ולא בשנת 1935, פרצה המלהמה נגד היהודים. מה שיהיה ב"1935 היה רק שלב — ולא השלב החשוב ביותר והמכריע ביותר — באותה מלחמה נגד העם היהודי.

בוועדה אמרו לי שאני צודק, אלא שבמובן החוקי התחילה המלחמה ביום שפורסמו שני החוקים בנירנברג, ודובר או בוועדה שלפניכן כאילו לא היו חוקים אנטייהודיים. הוגעת את עצמי ורשמתי לי הר קים רבים שהופיעו בין מארס 1933 לבין התקופה שבה פורסמו חוקי נירנברג. אקרא לפניכם את החוקים שרשמתי:

ב"7 באפריל 1933 הופיע החוק על פיטורי פקידים-מדינה יהודים; ב"22 באפריל 1933 הופיע החוק על פיטורי רופאים יהודים מקופות-החולים; ב"2 ביוני 1933 הופיע החוק על פיטורי רופאי-השיניים היהודים; ב"22 באפריל 1933 הופיע החוק על פיטורי עורכי-הדין-לפטנטים היהודיים; ב"18 במאי 1933 הו

ישיבה קע"א, י"ב אב תש"י (26 יולי 1950)
— חוק נכסי גרמנים (פנסק, ניר, ורהפטיג) —

שהוצע, ולא לקבל את הסתייגותו של מר ורהפטיג.

היו"ר נ. ניררפאלקס :

נצביע.

הצבעה

בעד הסתייגותו של חבר הכנסת

— 25

ורהפטיג לסעיף 2 (א)

— 13

נגד

התיקון של חבר הכנסת ז. ורהפטיג לסעיף

2 (א) נתקבל.

היו"ר נ. ניררפאלקס :

רשות הדיבור לחבר הכנסת ורהפטיג. להנמקת הסתייגותו לסעיף 2 (א) (1), פסקה 11.

זרח ורהפטיג (החיות הדתית המאוחדת) :

כנסת נכבדה, הסתייגותי השניה נוגעת בבעיית אוסטריה, בהצעת החוק נאמר, כי „גרמני“ אינו כו"ל אדם שהיה אורה או נתין של גרמניה אך ורק משום שארץ או חבל-ארץ סיפחו לגרמניה לאחר יום כ"ח באדר א' תרצ"ח (1 במאוס 1938).

הסעיף הזה מתכוון להוציא מכלל נכסי גרמנים את הנכסים של אוסטריה, צ'כוסלובקיה ויתר ארצות הכיבוש שנכבשו על-ידי גרמניה החל מ'1 במאוס 1938. אני מציע לכתוב בסעיף זה, במקום „1 במאוס 1938“ — „15 במאוס 1938“. התיקון הזה בא, משום שהכיבוש באוסטריה היה ב'13 במאוס ובצ'כוסלובקיה ב'16 במאוס. התיקון שלי משאיר את הנכסים של אנשי צ'כוסלובקיה מתוך להגדרה „נכסי גרמנים“; לעומת זאת, מכניס אני להגדרה זו גם את הנכסים של האוסטרים. אני מדגיש שבאוסטריה לא היה לך עתי כיבוש רגיל, בה בשעה שבצ'כוסלובקיה היה זה כיבוש רגיל. באוסטריה היה „אנשלוס“. איש לא יאמר כי תושבי אוסטריה התנגדו לכיבוש הגרמני. ידוע לכולנו כי ברדיפות נגד יהודים באוסטריה השתתפו המוני העם. אלה לא היו רדיפות של נאצים אשר פלשו לאוסטריה; העם האוסטרי קיבל אז ברצון רב את ה„אנשלוס“ והשתתף ברדיפות נגד העם היהודי. איני נכנס להערכת הדברים של אלה החוזרים בתשובה, ועל היחסים הבינלאומיים עם אוסטריה, אולם באותה תקופה שהנאצים ניהלו אתנו מלחמה, השתתפו במלחמה זו כל תושבי אוסטריה, ולכן, חישבני שהזכות בידי לתבוע. שהנכסים של אוסטריה מאותה תקופה ייחשבו כנכסי גרמנים.

דוד-צבי פנסק (יו"ר ועדת המשנה לעניני נכסי הגרמנים) :

אני מצטער שאנו צריכים להמשיך בוויכוח היסטורי זה, שיותר מאשר העובדות מדברים בו הרגשות. אני רוצה לציין כי לפי ההסתייגות הקודמת שנתקבלה, יש לבדוק אם כל ההסכמים שנעשו על-ידי מוסדות היהודיים מוכרים בעיני „העברת“ מגרמניה, לא נעשו עם אלה שהגדרה זו של גרמנים חלה עליהם. אני חושב שבדרך כלל צריכים להיות זיהויים במקצת, ולסמוך על שיקולים שקטים יותר מאשר על

דוד-צבי פנסק (יו"ר ועדת המשנה לעניני נכסי הגרמנים) :

אני מבין את התרגשותו של חבר הכנסת ורהפטיג בדברו על נושא זה, כי הוא חושש שעל-ידי קביעת תאריך של קבלת חוקי נירנברג, קובעים אנו שעד אז היו הנאצים כאילו בסדר. אין כל ספק כי לא רק מה-30 ביאנואר 1933 עסקו הנאצים הארויים בהכנות להשמדת עם ישראל; עוד לפני כן עסקו בואת, בכל אופן, התאריך שמר ורהפטיג מציע, אינו התאריך של החלפת ההכנות למעשים האכזריים של הגרמנים כלפי היהודים. אני גם אינני מסכים לקרוא לפעולתם „הכרות מלחמה“. הגרמנים לא הכריזו עלינו מלחמה, לפי הרגשתנו, עזבו הגרמנים את שורת האנושות על-ידי חוקי נירנברג, שהפכו לחוק כולל של הפליית היהודים ויסוד למסע השמדה נגד היהודים. מי שנשאר מרצונו הטוב בגרמניה אחרי קביעת חוק זה, היה שותף לחטא הכבד הזה.

החוק אומר, ש„גרמני“ אינו כולל אדם שהיה צפוי רדיפה בגרמניה מטעמי גזע, אילו היה בגרמניה אותה שעה. אם-כן, מיום קביעת שלטון הנאצים היו בוודאי אנשים רבים שעבר זמן רב עד שהספיקו להכיר את השלטון מקרוב, ולעזוב את גרמניה מתוך בחילה בשלטון הזה ומתוך מיאוס לאנשיו. אם נקבע את התאריך שמציע מר ורהפטיג, הרי החוק הזה יכלול גם אנשים כאלה ונכסיהם.

היינו מודרכים בוועדה — שאינה מומחית בקביעת עובדות היסטוריות, כי היתה זאת ועדת-משנה של ועדת החוקה, חוק ומשפט וועדת-הכספים — על-ידי עמדת הממשלה והמלצות משרד-החוק, מאחר שאלה הציעו לקבוע את התאריך ה-15 בספטמבר 1935, שהתפרסם בעולם כולו כתאריך לגנאי ולשמחה לעם הגרמני, על-ידי נתינת פומבי של חוק כולל נגד היהודים, חשבנו שהואיל ולגבי הנכסים שבמדינת ישראל אין בהדלף מאטריאלי גדול, יהיה מוצדק לקבוע את התאריך הזה כתאריך הקובע.

בוודאי, גם לפני-כן עשו הנאצים מעשים מחריפים. מר ורהפטיג קרא שורה של חוקים, ביניהם גם חוק נומרוס קלאוסוס. בחטא זה חטאו וחוטאים נגדנו עד היום הזה מדינות גדולות, שהיחסים בינינו לבינם סדירים הם. נדמה לי שגם במדינות חפשיות בכל רחבי תבל יש נומרוס קלאוסוס כלפי יהודים, למתפידים מסוימים ולמשורות מסוימות, לא רק באוניברסיטות, אלא גם בצבא ובמוסדות אחרים. בגלל נומרוס קלאוסוס לא היינו קובעים את החוק הזה בעניני נכסי הגרמנים, לצערנו, התרגלנו בשנות הגלות לכל מיני צרות. להרגשתנו, חוקי נירנברג קבעו באופן הבולט ביותר את הסטייה מן הדרך הישרה של העם הגרמני.

אלו היו המחשבות שהדרכו את רוב הוועדה בשעה שקיבל את המלצת הממשלה והמלצת משרד החוק לקבוע את התאריך הזה. בלי שארצה בכך לקחת לעצמי את הזכות לקבוע משהו לגבי ההיסטוריה — אין לי סמכות כזאת ואין לי שליחות לכך — אני מבקש מן הבית ללכת בעקבות הנוסח

אבל תוספת זו אינה משנה את העובדה, שכל הסמך כויות לפי הצעת הרוב נתונות בידי איש אחד בלבד; ועובדה זו שנקבעה בחוק ובתקוף החוק, אינה יכולה להשתנות גם על-ידי תקנות מטעם השר. אני חושב שהשר יכול להסתפק בכך, שיפרסם דף ריק ויתן לו את הכותרת: „סמכויות המועצה“, כי על-פי החוק לא ניתנו, כאמור, למועצה זו שום סמכויות. קשה לי אפוא להבין איזה סמכויות יוכל השר להקנות למועצה על-ידי התקנת תקנות.

עד כאן דברי הסבר הבדלים בין הצעת המיניסטר ובין הצעת רוב הוועדה, ועתה להנמקה עניינית של הצעת המיעוט. ברצוני לבקש את תשומת-לב חברי רי הבית לעובדה, שבחוק לנכסי נפקדים החליטה הכנסת לא על אפטרופוס אחד אלא על מועצת-אפטרופוסות. בניגוד להצעת הממשלה, ודאי היה אז רוב הבית משוכנע, שדרושה מועצה מכמה וכמה בחינות: (א) להגנת האפטרופוס. קל יותר לאפטרופוס כשעל-ידו מועצה בעלת אופי ציבורי, מאשר מועצה של פקידים תלויים בהוראות שריהם. (ב) דרושה מועצה, כי בקהל הרחב הזוהרות ונשנות הטענות על אופן האדמיניסטרציה של נכסים הנמצאים ברשות המדינה. ישנן טענות על חוסר היעילות במקרים רבים של אדמיניסטרציה זו; ישנן טענות רבות על שרירות-לב המתגלות מדי פעם בפעם. יש גם טענות בשטח אחר — אינני רוצה ברגע זה להזדהות עם טענות אלה מעל במת הכנסת — טענות הנוגעות לשאלת ישרו של חלק זה או אחר באדמיניסטרציה זו. בקהל הרחב שרר אי-שקט מסביב לענין זה. אכן על אף אי-שקט זה והביקורת הנמתחת בחוגי-ציבור רחבים, אני כמעט בטוח שהרוב יחליט גם הפעם נגד מועצת-אפטרופוס מאושרת על-ידי ועדת-הכספים. אני בטוח בזה שהרוב יאשר שוב את הנוהג הפסול, שפקידים התלויים בשריהם מוננו למועצת-האפטרופוס. ומטעם הדברים שיענו אמן אחר כל מעשי האפטרופוס. אבל ידע הרוב, כי לא נש' לים עם העובדה שרק לאנשים המשתייכים למפלגה מסוימת, או לסוג מסויים של מפלגות, ניתן לדעת מה מתרחש בתוך אדמיניסטרציה של נכסים רבים של המדינה. אין זה בריא. אין זה נכון ואין זה משרת את המדינה.

הצעתנו באה להשיג שני דברים: (א) אין מינוי שרירותי של פקידים למועצת-האפטרופוס, אלא מר-עצת האפטרופוס בנויה על אמון ועדת-הכספים, ולמה הפחד מפני האישור על-ידי ועדת-הכספים, כשבידי ה' רוב הקואליציוני גם הרוב בוועדת הכספים; (ב) לפי הצעתנו אין במועצת-האפטרופוס משום אחיות-עינים, כהצעת הרוב — אלא מועצת-אפטרופוס שיש לה תפקידים ממשיים, ולא רק להתאסף פעם אחדשיים על כוס תה בישיבה ואחרי-כן ללכת הביתה. זה לא יהיה לכבוד המדינה, וגם לא לכבוד הממשלה הנר-כחית, אם היא תרצה להגן על מנופולין מפלגתי בשאלה עדינה זו של נכסי המדינה. ענין זה של נכסי גרמנים בהשוואה עם נכסי נפקדים, אינו כולל נכסים רבים כל כך. ערכם מסתכם בכמה מיליונים לי-רות; מכל מקום יש לשים קץ לנוהג פסול זה שישנם שליטים על נכסי המדינה הלוקחים רק מסוג מסויים של אנשים, מבעלי פנקסי חבר של מפלגה מסוימת.

הרגש. אני רוצה לומר זאת גם לגבי ההסתייגות הזאת של מר ורפהטיג. אני מקנא בו בשעה שהוא לוקח לו את הסמכות לקבוע. איהו עם קיבל את הגרמנים הפולשים ברצון ועזר להם, ואיזה לא. האם הליטאים והאוקראינים, למשל, לא שרפו יהודים יחד עם הגרמנים? ובכל זאת אנו מקיימים עכשיו קשרים סדירים עם מדינתם. מי יכול לקחת לו את הסמכות להחליט בצורה ברורה כזאת, שאלה היו כולם רשעים, ואלה היו צדיקים. אנו יודעים את מעמדנו בכלל כיהודים בגולה, ברך השם שאנו יכולים לעמוד היום בראש מורם ולדבר כמדינה חפשיית. אולם, עדיין לא שכחנו את אלפיים שנות-הגלות. אני אומר כי העמים רובם ככולם חטאו כלפי עמי-ישראל, כמעט כולם בני-עמלק. איני רוצה כאן, מעל במה אחרית זו, להכריז על דברים היכולים לפגוע בישרים שבעמים אשר לא חטאו נגד עם ישראל, ואיני רוצה להכליל את כולם בהכללה של חוטאים כלפי עמי-ישראל, יש בוודאי פה ושם אומות-עולם שהן בבחינת חסידים, ואנו צריכים להכיר את האמת בכל מקום ובכל עת. אך ההבדלה הזאת שבהסתייגותו של חבר-הכנסת סת ורפהטיג, בין הסודטן-דיטשה שעזרו למעשה לגרמניה ושהם לדעתו צדיקים, לבין האוסטרים שהם לדעתו רשעים — ההבדלה הזאת אין אני רואה אותה לנכונה. אני מצטער על כך שאין לי הוראות אחרות מרוב הוועדה, אלא לבקש לאשר את התאריך שהוצע על אחריות הממשלה ומשרד-החוקין.

הצבעה

התיקון של חבר-הכנסת ז. ורפהטיג לסעיף 2 (א) 1, פסקה 11, לא נתקבל.

סעיף 2 נתקבל.

היור"ר נ. גיררפאלקס:

בסעיף 3 הסתייגות לחבר-הכנסת רובין.

תנן רובין (מפ"ם):

כנסת נכבדה, הוויכוח בסעיף 3 הוא שונה לגמרי מהוויכוח בסעיף הקודם, ואין הוא קשור כלל וכלל בנושא בו עסקנו קודם. אנו מתוכננים עכשיו על השאלה, כיצד לבנות את האדמיניסטרציה של המורסד שיהיה את נכסי הגרמנים. אנו הזורים במקצת לוויכוח שהתנהל בכנסת בנוגע לחוק נכסי נפקדים.

חבר-הכנסת ראו את הצעת הרוב ואת הצעתי שלי כשם המיעוט. בהצעתנו ישנם שני שינויים לעומת הצעת רוב הוועדה, רוב הוועדה מציע מועצת-האפטרופוס — לרבות וישבראש המועצה — תתמנה על-ידי השר. הצעתנו היא שהמועצה והיושב-ראש יאשרו על-ידי ועדת-הכספים של הכנסת. ההבדל השני בין הצעתנו לבין הצעת הרוב הוא בקביעת סמכויות האפטרופוס והמועצה. הרוב מציע שהסמכויות ייקבעו רק על-ידי השר. בסעיף 3 (א) נאמר שיר-שבראש המועצה ייקרא האפטרופוס, כלומר שכל התפקידים שעליהם מבוסס החוק הם תפקידים של איש אחד: יושב-ראש המועצה, ובידיו כל הסמכויות. רוב הוועדה מוסיף בסעיף 3 (א): „תפקידי מועצת-האפטרופוס וסמכויותיה ייקבעו על-ידי השר בתקנות“.

ישיבה קע"א, י"ב אב תש"ו (26 יולי 1950)
— חוק נכסי גרמנים (פנקס, רובין, ניר) —

הי"ר נ. ניר-רפאלקס:

אני מידע לך, חברי-הכנסת רובין, שלפי ההסתייגות שלך אין בכלל אפוטרופוס. בתור יושב-ראש הישיבה עלי להעמיד את ההסתייגות להצבעה ולדאוג שההסתייגות תחיים לחוק באופן טכני.

דוד-צבי פנקס (יו"ר ועדת-המשנה לעניני נכסי הגרמנים):

עכשיו לעצם הענין. אני הישב שאין זה מתפקדי כיושב-ראש הוועדה לענות על טענות נגד האדמיניסטראציה, כפי שהובאו עליידי חברי-הכנסת רובין. אם שר-האוצר ימצא לנהוג לענות — יעשה כן. אני רוצה רק לומר, שקשה לנוזל רכוש גדול כרכוש נכסי הנפקדים בצורה מריכות. אולי מותר לי להוסיף את ה"אני מאמין" האישי שלי. יש לדעתי גם קושי בניהול העשייה ומבחר במדינה במרוכז מנקודה אחת. ומשום כך אני בעד חופש במסחר ובתעשייה. אבל כאן, נכסי נפקדים, קיבלה המדינה על אחיותה רכוש גדול עד מאד, ולא היתה לה ברירה אלא לנהל אותו. וייתכן שעוד לא התגברה על כל הקשיים בהנהלת הרכוש הזה בצורה מריכות. מותר לי לומר, שאם כי המועצה שעל יד האפוטרופוס לנכסי נפקדים נקבעה בחוק בצורה לא ברורה — ראיתי תועלת באותה כוס התה ע"י היום חברי-המועצה עם האפוטרופוס. אני מצטט את ההגדרה של חברי-הכנסת רובין, "על כוס התה". ראיתי בכמה מקרים, שהפקדים הגבוהים שנתמנו על ידי שר-האוצר כמיעצה עליידי האפוטרופוס, הביאו תועלת בהדרכתם. אולי הם בעצמם אינם מוגישים בדבר הזה. אבל לעצם הענין הזה ניסונו לשנית בהצעת החוק לעומת זרוע לנכסי נפקדים. בחוק לנכסי נפקדים לא התגדרו הסמכויות של המועצה, ואילו כאן נאמר שתפידי מועצת-האפוטרופוס וסמכויותיה ייקבעו עליידי השר בתקנית. ובכן, הם לא רק ישתו כוס תה עם האפוטרופוס. אלא סמכויותיהם תהיינה מוגדרות, והאפוטרופוס יצטרך להתחשב בכך. ואני מניח שהסמכויות יתוענקה למועצה תהיינה מיעילות להנהלת הרכוש הנדון. וגם זאת לדעת: הרכוש הזה של הגרמנים הוא קטן, קטן מאד, לעומת הרכוש של נכסי נפקדים.

הצעת חברי-הכנסת רובין, שמינוי המועצה וקביעת היושב-ראש יהיו טעונים אישור מאת ועדת-הכספים של הכנסת, היא, לדעתי, התערבות באדמיניסטראציה של הממשלה. מדוע צריכים אנחנו, ועדת-הכספים, לאשר רק את מועצת-האפוטרופוס? למה לא את מנהל משרד-האוצר? למה לא את מנהל מס-הכנסה? למה לא את מנהל משרד-הבריאות? מדוע משאירים זאת לשרים ולממשלה, ורק במקרה של האי-פוטרופוס על נכסי גרמנים, צריכה ועדת-הכספים לאשר את מינוי המועצה? אם גקבל את ההצעה הזאת — גפרוץ פרץ בכל שיטת הממשל שלנו. ייתכן ייבין הטענות שהשמיע חברי-הכנסת רובין, יש טענות אידיות, וגם לאוני הגיעו, וגם מבשרי חזיתי כמה מקרים בלתי-מוסברים. ישנן תלונות נגד מינהל לקוי, וייתכן שבחלוקת קרקע לשיכון ניתנה למישהו זיבורית, למישהו עידית ולמישהו בינונית. גם אני במידת-מה בין הסובלים.

אני מקווה שהדבר נעשה לא מתוך רצון רע

דוד-צבי פנקס (יו"ר ועדת-המשנה לעניני נכסי הגרמנים):

ברצוני לציין קודם-כל, שהסעיף, כפי שהוגש עליידי חברי-הכנסת רובין בהסתייגות, אינו מושלם. כי חסרה בו הגדרה למלה "אפוטרופוס". אם יתקבל הנוסח שהוא רצונם בלוח הרסתייגיות — הרי יפסול את ההוק כילוי. אני מניח שיהיה שיגאה פורר מאלית גרידא, ואני סבור שאפשר להבין את ההסתייגות של רובין כך, שיישאר סעיף 3 (א) כמו שהוא, אלא שכסוף ייספו את המשפט: "מינוי המיעצה וקביעת היושב-ראש טעונים אישור מאת ועדת-הכנסת פים של הכנסת".

אם עלי להבין את ההסתייגות לא כפי שאמרתי זה עתה, אלא כפי הכתיב — עלי לציין, שאם תתקבל — אין הרוק בריבוע כלל, כי בחוק מדובר על סמכויות שיש לאפוטרופוס, ובהסתייגות אין הגדרה לאפוטרופוס.

חנן רובין (מפ"ם):

מועצת-האפוטרופוס תחליט מה זה אפוטרופוס.

דוד-צבי פנקס (יו"ר ועדת-המשנה לעניני נכסי הגרמנים):

זה לא כתוב בחוק! רציתי לעשות דבר שאינו בסדר מיחלט עם הפרוצדורה, ולעזור לך לנסח את ההסתייגותך ניכוח נכון.

חנן רובין (מפ"ם):

אל העזור לי, בבקשה!

דוד-צבי פנקס (יו"ר ועדת-המשנה לעניני נכסי הגרמנים):

אני מבקש לא לראות זאת כשירות אישי שרציתי לשרת איתך, אלא כמילוי חובתי כיושב-ראש.

חנן רובין (מפ"ם):

מה שאני מציע — אני מציע, ולא אתה.

דוד-צבי פנקס (יו"ר ועדת-המשנה לעניני נכסי הגרמנים):

איני רוצה להפקיע את שלטינוך על נוסח הסתייגות שלך. אני רוצה רק להסביר, שאם הניסח הזה יתקבל — לא יהיה כל תוכן לחוק. המבין — יבין, ומי שלא ירצה לרובין — לא יבין. אני מסתמך בהודעתי לא רק על ייכלי הדל, כי אם גם על הערות ששמעתי מיודעי דת ודין, עוויכדין, שהם יועצים של משרד-האוצר ומשרד-המשפטים.

הי"ר נ. ניר-רפאלקס:

אתה צודק.

דוד-צבי פנקס (יו"ר ועדת-המשנה לעניני נכסי הגרמנים):

אני שמח שהיושב-ראש, שהוא עורך-דין מלומד, מודיע לי שאני צדק. אעמוד עכשיו על כך, שהסתייגותו של חברי-הכנסת רובין תועמד להצבעה בדיוק כפי שהיא כתובה, לאחר שדהה את הנסיון שלי לתקן אותה.

באחריות, כי זה מכניס פרינציפ הורס בכל האדמיניס-
 טראציה של המדינה.

הי"ר נ. ניר-רפאלקס:
 נצביע.

ה צ ב ע

התיקון של חבר-הכנסת ח. רובין לסעיף 3
 לא נתקבל.

סעיף 3 בנוסח הוועדה נתקבל.

הי"ר נ. ניר-רפאלקס:
 בסעיף 4 יש הסתייגות לחבר-הכנסת רובין.

חנן רובין (מ"ם):

סעיף 4 של החוק המוצע לפניכם — מדובר בו על
 כך שהאפטרופוס רשאי למנות עובדים שונים. סעיף
 קטן (א) אומר, שהוא רשאי למנות מפקחים; סעיף-
 קטן (ב) קובע שהוא רשאי למנות סוכנים להנהלת
 הנכסים; ואילו סעיף-קטן (ג) נותן לו את הזכות למנות
 פקידים ועובדים אחרים. זהו המבנה של סעיף 4.

אנו מציעים למוק סעיף-קטן (ב) בו מדובר שהא-
 פטרופוס רשאי למנות סוכנים, אם האפטרופוס רוצה
 לנהל את הרכוש באופן ישיר, הוא ממנה מפקחים או
 פקידים, או עובדים אחרים, ואין צורך למנות סוכנים.
 כלומר, אם האפטרופוס רוצה למנות סוכנים, הרי שהוא
 בעצמו איננו רוצה לנהל את הרכוש, אלא ימסור את
 הרכוש הזה להנהלת מישהו אחר. בסעיף 12 של החוק
 הזה נאמר, שאפשר להעביר את נכסי הגרמנים לרשות-
 הפיתוח. יוצא איפוא, שאם האפטרופוס לנכסי גרמנים
 אינו רואה לא טעם ולא צורך ולא ענין לנהל באופן ישיר
 על-ידי עובדיו ומקידיו את הרכוש הזה, ברשותו להעביר
 את הרכוש לרשות-הפיתוח.

אין איפוא צורך עניני בהנהלת הרכוש על-ידי
 סוכנים, אנו מתנגדים לכך שסוכנים, זאת אומרת אנ-
 שים פרטיים, ינהלו את הרכוש, בלי שהמשמעת הכ-
 ללית של פקיד-ממשלה תחול עליהם. אנו רואים בכך
 הופעה בלתי-רצויה. ידוע לקהל על אחד המקרים שק
 רה כאן בירושלים, שסוכן של האפטרופוס על נכסי
 נפקדים עשה פעולות בלתי-ישרות ובלתי-הוגנות. אנו
 חושבים שעצם העובדה שהוא סוכן ולא פקיד, לא עז
 בד ולא מפקח, ולא נתון למשמעת המוסד הממשלתי —
 עצם העובדה הזאת עשויה להקל ביצוע מעשים בל-
 ת-ישרים, אך נוסף לכך יביא מינוי סוכנים לאדמי-
 ניסטרציה יקרה ובלתי-יעילה כאחת.

גם מבהינה ענינית אין לו לאפטרופוס לנכסי
 גרמנים כל צורך להיזקק לסוכנים. איננו מבין את
 התעקשותו של הרוב לשמור על הסוכן המשונה הזה
 בסעיף 4 (ב). אני „מבין“ את הרוב, שבסעיף הקודם
 לא רצה ליותר על העדיפות המפלגתית שלו, בקשר
 עם מועצת-האפטרופוס, אבל קשה לי להבין את הגי-
 נתו על הסוכנים על-פי סעיף 4 (ב). הרי ברור, שעל-
 ידי כך תקום אדמיניסטרציה מיותרת, יקרה, בלתי-
 הגיונית, ועצם הסידור הזה מקל ביצוע מעשים בלתי-
 ישרים.

דוד-צבי פנקס (יו"ר ועדת-המשנה לעניני נכסי
 הגרמנים):

האפטרופוס על נכסי גרמנים איננו חייב למנות
 סוכן לפי החוק, הוא רק רשאי לעשות זאת בכל מקרה

האובייקט גדול והנכסים מפוזרים בכל המדינה. אני
 מקווה שדרך כלל אנו, כלומר המדינה, נתקן את עצ-
 מנו יותר ויותר. אני מעוניין, וגם האופוזיציה צריכה
 להיות מעוניינת, בממשלה טובה העושה את הדברים
 בצורה נכונה ומוכנה לתקן שגיאות, אם היו שגיאות
 בעבר.

משום-כך אני מבקש מאת הבית לדחות את הס-
 תיגותו של חבר-הכנסת רובין, ולקבל את הנוסח כפי
 שנקבע על-ידי הוועדה.

הי"ר נ. ניר-רפאלקס:

עלי לשאול את חבר-הכנסת רובין: אם התקבל
 הסתייגותו, הרי לא נדע כלל מי ימנה את האפטרופ-
 פוס?

חנן רובין (מ"ם):

הצעת אומרת שיש למנות מועצת-אפטרופוס,
 בניגוד למועצת-אפטרופוסות שעליה מדובר בהצעת
 הרוב, כלומר הניסוח שלי משאיר פתח פתוח, שאם
 מועצת-האפטרופוס תראה את עצמה כאפטרופוס, היא
 תחליט על כך, או שהיא תקבע את אחד מהבריה
 כאפטרופוס. ההבדל בין הצעת הרוב ובין הצעת
 המיעוט הוא בזה, שהרוב קובע מראש שיש מועצת-
 אפטרופוסות ולה כל הסמכויות, ואני לעומת זאת אינני
 מגדיר מה היא חלוקת הסמכויות המוגדרת והמדווי-
 כת, ומשאיר את השאלה פתוחה.

הי"ר נ. ניר-רפאלקס:

לפי סעיף-קטן (א) לא ידוע מאין יבוא האפטרופוס
 ומי ימנה אותו, ובאיזה אופן ימנו אותו.

שר-האוצר א. קפלן:

ביקשתי את רשות-הדיבור כדי לומר שני דב-
 רים, ראשית, שאני מבקש מחבריה-הכנסת, שכשמי-
 הדים את הדיבור על העובדים, אל יאמרו „אינני יר-
 דע אם זה נכון, אך אומרים שיש קורופציה“, כי הרי
 בינתיים מטילים על האנשים האשמות כבדות. אם
 אינכם יודעים שזה נכון אל תגידו שהוא גנב, אם יש
 האשמות, במטא, יבואו ויוכיחו ואנו נעשה את
 הכל לתיקון השטח, אך אל יאמרו לנו „יש אומרים“,
 נאשמים כאלה אינם יכולים להגן על עצמם אם בבית.
 ושנית: הכנסת מעוניינת לפי דעתי באחריות
 מרוכזת, שיהא ממי לתבוע אותה, להנהלת הדברים
 והוצאתם לפועל, ואני מבין היטב שבנוגע לבית-משפט
 עליון הממשלה היא המציעה מועמדים למשרה זו
 והכנסת היא המאשרת, אך כאן אנו מדברים על רשות
 אדמיניסטרטיבית, נכון, שהנכסים חשובים, אך מה
 מציעים כאן? הציעו, שתהא מועצת-אפטרופוס ולא
 אפטרופוסות. וזהו פיצול האחריות: מצד אחד אחר-
 אית הממשלה, ומצד שני — ועדת-הכספים, ואני אר-
 מר, שזה רע לכנסת, ואם במקום לבקר, ולחוקק, ולק-
 רוא את הממשלה לאחריות, תיחפך הכנסת עצמה
 לגוף אחראי לדברים אדמיניסטרטיביים, והאנשים
 יהיו אחראים — לפני מי? לפני שר-האוצר? או לפני
 ועדת-הכספים?

אני מבקש גם מאת אלה המתנגדים לממשלה,
 שיבדקו מה הם מציעים, מוטב לדרוש מאת הממשלה,
 שתגיש יותר דינטיס-השבונות, אך אל ינכיסו פיצול

שיידע בית-המשפט שעליו להיות זהיר מאד כיון שהמדובר הוא בנכסים שבעליהם נעשו נפקדים רק בזמן האחרון, ושרוב האנשים הנוגעים בדבר אינם נמצאים כאן, ויש לחשוש שמא יעשה משהו קנוניה או לא יביא הוכחות מספיקות. אבל אין דבר זה מחוייב המציאות לגבי נכסי גרמנים, הנמצאים בין-ך ובין-ך כאחת-עשרה שנה בידי האפוטרופוס, והענינים הנוגעים להם כבר אבד עלי-הם כלת. ואם עכשיו תובא נגדם תביעה, ברור שלא תחדש דבר. ומשום-כך סבורים שהסעיף הזה איננו מוסיף כלום, אלא מסבך אותנו בדברים לא נחוצים ומיותרים.

דוד-צבי פנקס (יור' ועדת-המשנה לעניני נכסי הגרמנים):

לי נדמה שהסתייגותו של חבר-הכנסת ורהפטיג אינה נוגעת לענין עקרוני. הוא עצמו אמר שהשופט, אם ימצא לנחוץ, יוכל להורות להביא הוכחות נוספות. אם כך, מה זה יזיק אם דבר זה יהיה כתוב בחוק? אני אומר: לגבי נכסי נפקדים היה הדבר נחוץ, אף לדעת חבר-הכנסת ורהפטיג. גם כאן צריך השופט לדון על תביעה נגד נכס, על ירידה לנכסים שבעליהם אינם במי-קום, ואינם יכולים להגן על עצמם. מבחינה זו — הרי נכסי גרמנים כהרי נכסי נפקדים. בעליהם הקודמים של נכסי הגרמנים אינם כאן, ותובע מדומה המציג את עצמו כתובע אמיתי, יוכל להצליח לקבל פסקדין על תביעה בלתי-מבוססת כל צרכה.

משה בן-עמי (הספרדים):

באמת, תביעות בלא תביעה שכנגד, נוהגים כך לגביהן.

דוד-צבי פנקס (יור' ועדת-המשנה לעניני נכסי הגרמנים):

נכון. גם עוררדין מלומד כמו מר בן-עמי אומר, שצריך להשאיר את הסעיף הנוון. הואיל וכך נהגנו לגבי נכסי נפקדים, יש כאן גם ענין של אוניפיקאציה מסויימת של החוקים.

משום-כך מוצאת הוועדה שאין לקבל את הסתייגותו של חבר-הכנסת ורהפטיג, ויש להשאיר את הסעיף כמות שהוא. אני מבקש מאת הבית להצטרף לעמדה זו.

היור' נ. ניר-רפאלקס:

אני מעמיד להצבעה את הצעתו של חבר-הכנסת ורהפטיג, למחוק את סעיף 13 (ב).

הצבעה

הצעת חבר-הכנסת ז. ורהפטיג, למחוק את סעיף 13 (ב), לא נתקבלה.

היור' נ. ניר-רפאלקס:

בסעיף 13 (ג) הסתייגות לחבר-הכנסת רובין.

חנן רובין (מפ"ם):

כנסת נכבדה. סעיף 13 (ג) מדבר על כך, שהשר רשאי לבטל את חובת האפוטרופוס לשלם מסים מסויי-מים — הכוונה למסים המוניציפאליים. יוצא, אפוא, שהשר רשאי לשחרר בנינים ומקרקעים הנמצאים ברשות האפוטרופוס לנכסי גרמנים, מחובת תשלום המסים המוניציפאליים לרשות המוניציפאלית אשר בשטח שיפוט-הם נמצא הרכוש.

שיראה צורך בכך, ייתכן שלא יהיה כלל מקרה כזה — אבל לסגור מראש האפשרות למנות סוכן להנהלת חלק מרכוש זה, אין זה מוצדק. דוקא בהנהלת רכוש נעד-רים ראינו שיש תועלת משקית במינהל נכסים עלי-די סוכנים, ולא דוקא עלי-די פקידים קבועים של הממשלה. אני מבקש מאת הבית לדחות את ההסתייגות של חבר-הכנסת רובין, מפני שלא יובן כלל מדוע יש להגביל את האפוטרופוס במקרה שיראה צורך למסור תפקיד מסויים לסוכן.

היור' נ. ניר-רפאלקס:

אנו מצביעים על הצעתו של חבר-הכנסת רובין, למחוק את סעיף 4 (ב).

הצבעה

בעד התיקון 10 —
נגד 15 —

הצעת חבר-הכנסת ה. רובין, למחוק את סעיף 4 (ב), לא נתקבלה.

היור' נ. ניר-רפאלקס:

אנו מצביעים על סעיף 4.

הצבעה

סעיף 4 בנוסח הוועדה נתקבל.

היור' נ. ניר-רפאלקס:

לסעיפים: 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12 — אין הס-תייגות. אני מעמידם להצבעה.

הצבעה

הסעיפים 5—12 נתקבלו.

היור' נ. ניר-רפאלקס:

לסעיף 13 ישנן 2 הסתייגות. רשות-הדיבור לחבר-הכנסת ורהפטיג.

זרח ורהפטיג (החזית הדתית המאוחדת):

כנסת נכבדה. התיקון שלי לסעיף 13 הוא תיקון של טוב-טעם משפטי. סעיף קטן (ב) מיותר הוא לדעתי, ובעניני משפט כל יתר כנטול דמי.

סעיף קטן (ב) אומר, שבית-משפט הודן בתביעת חוב המגיע מגרמני וכי, רשאי לדחות מומן לזמן את הדיון בתביעה, כדי לאפשר הבאת הוכחות מלאות. והוא גם רשאי לדחות את התביעה, אם לא הוכחה מעל לכל ספק המתקבל על הרעה. דבר זה ניתן לדעתי בין-כך ובין-כך במערכת החוקים שלנו. שום חוק איננו אומר שבית-משפט צריך להכיר בתביעה שלא הוכחה, אפילו בפרוצדורה המקולקלת שלנו לא קיים דבר כזה. משום כך אין כל צורך לכתוב זאת כאן ולהניח כאילו קיים דבר זה בפרוצדורה רגילה, ופה צריך לתקן. בכל תביעה רגילה יכול בית-המשפט לדחות את התביעה ולהורות להביא הוכחות נוספות. בשום משפט — לא רק נגד נכסי גרמנים — אין בית-המשפט מוציא פסקדין אלא אם הוא משוכנע שיש הוכחות מספיקות. סעיף זה בא, כפי שהוסי-בר לוועדה, בעיקר מפני שגם בחוק נכסי נפקדים הכניסו סעיף מעין זה. בעצם היה סעיף זה מיותר גם בחוק נכסי נפקדים, אלא ששם היה אולי עוד טעם להכניסו, כדי

היו"ר נ. ניררפאלקס:

אני מעמיד להצבעה את הצעתו של חבר-הכנסת רובין, למחוק את סעיף 13 (א).

הצבעה

18 —	בעד התיקון
23 —	נגד
	הצעת חבר-הכנסת ת. רובין, למחוק את סעיף 13 (א), לא נתקבלה.

סעיף 13 בנוסח הוועדה נתקבל.

היו"ר נ. ניררפאלקס:

בסעיף 16 ישנה הסתייגות לחבר-הכנסת אורי-צבי גרינברג.

אורי-צבי גרינברג (תנועת החרות):

כנסת נכבדה. בעת הדיון על עניני הסריקה באב"ר גוש היה חם והיתה התרגשות וכמירת רחמים, אבל כשהמדובר על דם יהודים וחוק נכסי הגרמנים בארץ-ישראל, יש קרירות רוח ואפילו קלות-שלי-הומור... משונה הדבר: עד שאנו עומדים בכנסת דרך-דיון להחליט על חוק נכסי הגרמנים, מחזירים בינתיים פה ושם בארץ רכוש גרמני לבעליו, ויש משא-ומתן בין אנשי השלטון ובין אפוטרופוסים חדשים שקמו בחוץ-לארץ לגרמנים, בדבר החזרת הרכוש הגרמני כולו, שקוראים לו עכשיו בדרך הסוואה: רכוש הכנסיה הלותראנית.

הנה אקרא לפניהם קטעים מן העתונות היומית: ידיעה מ'ל בסיון שנה זו אומרת, שהמשא-ומתן על רכוש הכנסיה הגרמנית בישראל עומד להתהיל בימים הקרובים. השלטונות עורכים עכשיו רישום של כל הרכוש הזה הכולל בין השאר את שכונת שנלר ורכוש גדול אחר בירושלים ובשאר ערי הארץ. אחרי זה יג-שו למשא-ומתן עם האיגוד הלותראני העולמי שהוא היורש של הכנסיה הגרמנית בישראל. ושוב ידיעה מה' באב ב, הארץ": השבוע יגיע לישראל נציג האי-גוד הלותראני הבינלאומי, לשם המשכת המשא-ומתן על החזרת רכוש הכנסיות הגרמניות בישראל לידי בעליהן הגרמניים. הנציג, שהוא מדניאי חשוב בשירות החוץ השווייצארי, יגיע בעילום-שם ויפגש עם שר-האוצר מר קפלן ועם נציגי משרד הדתות והחוץ. נציג זה בא לאחר ששני הנציגים הקודמים של האי-גוד הלותראני, ד"ר מול וד"ר האיבכט, הכינו דיון וחשבון על רכוש הכנסיות הגרמניות הנמצא בידי יש-ראל. מאחר שישראל אינה מקיימת כל יחסים עם גר-מניה, לא יכלו נציגי הכנסיה הגרמנית עצמם לנהל משא-ומתן, וכתוצאה מכך הוקם, איגוד הכנסיות הלו-תראניות" בשווייץ בתחילת השנה והוא בא-כוחן של הכנסיות הגרמניות. ואולם, "הדור" שלאחר הצהרים בו ביים כותב: האפוטרופוס הכללי במשרד-המשפ-טים מכחיש את הידיעה שנתפרסמה הבוקר ב, הארץ" כי שליח מיוחד של הכנסיה הלותראנית הבינלאומית יגיע כביכול לישראל בעילום-שם, כדי לנהל משא-ומתן על נכסי הכנסיות הגרמניות-לותראניות בישראל. האמת היא, כי בישראל שוהה מזה שבועות-מספר

אמנם נאמר בוועדה, ששר-האוצר נתן הבטחה מסו-ימת להשתמש בזכות זאת רק במקרים יוצאים מן הכלל. אבל אני חושב שסעיף זה בחוק, גם כשישנה הבטחה של שר-האוצר, פגום הוא ופוגע. ברגע שהמדינה היא בעלת-רכוש, מנהלת את הרכוש ונהנית ממנו, אם בארץ-ישראל או באמצעות האפוטרופוס, היא חייבת גם לך-יים את כל התפקידים וההובות המוטלים עליה כבעל-הרכוש כלפי רשות מקומית.

אני רואה לציין, שהרשויות המקומיות מקופחות במשק המסים שלהם עלייך הגישה הפיסקאלית של שר-האוצר, אולם אי-אפשר להגיע עד כדי כך שהמדינה, כחור בעלת-הרכוש, תהיה פטורה מתשלום מסים שכל בעל-רכוש אחר חייב לשלם. אם עושים זאת, הרי מטי-לים עומס נוסף על הרשות המקומית, שצריכה לשרת גם את הנכסים של האפוטרופוס.

אתן דוגמה פשוטה. אם רשות מקומית סוללת כביש, כל בעל-מגרש בצידי הכביש צריך להשתתף כ-75 אחוז מהוצאות הכביש. אבל אם הנכס הוא נכס גרמני או נכס נפקד שהמזינה נהנית ממנו על-פי חוק זה, יכול שר-האוצר להחליט שאין מחובת המדינה לשלם את התש-לום שבעל-מגרש אחר הגובל עם הכביש צריך לשלם.

לכן פגום הוא הסעיף הזה ופוגע — גם אם לא אתל-צל של ספק בהבטחות שניתנו בהזדמנות זו או אחר-רת עלייך שר-האוצר. סעיף זה אין לו מקום בחוק, כי בו מתבטא קיפוח הרשויות המקומיות בשטח הכספי.

דוד-צבי פנקס (יו"ר ועדת-המשנה לעניני נכסי הגרמנים):

ברצוני לציין שאין כל כוונה להנעו עלייך הסעיף הנה נדרשויות המקומיות את המסים והארנונות ותש-לומי-החובה המגיעים להם בעד רכוש שבהנהלת האפר-טרופוס. הנוהג לגבי נכסי נפקדים הוא שהאפוטרופוס משלם את המסים והארנוניות למדינה ולרשויות המקומיות. ברצוני להרגיע את חבר-הכנסת דוד הכהן, האחראי לעי-ריית חיפה ורואג לעניניה: אין כוונה להטור את האפר-טרופוס על נכסי גרמנים מלשלם לעיריית חיפה כל מה שבעל רכוש פרטי צריך היה לשלם אילו היה בעל הרכוש הנידון.

אלא הסעיף הזה בא, כדי לאפשר לאפוטרופוס על נכסי גרמנים לא לשלם מסים במקרה שאינם מוצדקים. זאת דוגמה אחת המספיקה להצדיק את ההוראה הזאת בחוק, כי בעודה אי-אפשר להימנע מהתשלום. אתם מכירים את מנשייה, עלייך תלאיב ויפו, שם נהרסו רוב הבתים, והמגרשים עדיין רשומים על שם בעליהם הנפקדים. האפוטרופוס צריך לשלם בעד המג-רשים — ואולי גם בעד הבתים שנהרסו — את המסים לעיריה. הוחלט שהמגרשים הללו ישמשו לנטיעת פארק לתושבי הסביבה, ובכן, אם לא תהיה הוראה מתאימה בחוק, יהיה האפוטרופוס חייב לשלם מסים בעד מגרשים שימשו גן ציבורי.

זוהי רק דוגמה אחת, ואפשר להביא אחרות. הואיל ובוועדה היה ברור לנו, שאין כוונה המדינה לשחרר את האפוטרופוס מחובת תשלום מס לרשויות המקומיות; וכ-לא מתשלומים בעד ביוב, סלילת כבישים וכו', אלא לאפשר הסדר הגיוני במקום שההגיון דורש זאת, מציע אני לקבל את הסעיף, בוודאי ישתמשו בסעיף זה, כששר-האוצר והאפוטרופוס יראו הצדקה לכך.

ישיבה קע"א, י"ב אב תש"י (26 יולי 1950)
— חוק נכסי גרמנים (א. צ. גרינברג, ניר) —

נים אינם ידועים. ובכן מה היא סמכותנו? כאשר ש"תפנו פעולה עם הבריטים היה תירוץ ונימוק: כי יש לנו עסק עם בעל-המאנדאט, עם מי שנתן את הצהרת בלפור; אבל אם אנחנו יושבים עם באי-כוח בעלי הנכסים הגרמנים מן החוק, אינו קיים התירוץ הזה. ושיתוף-הפעולה הוא מעין זכר לעוון ראשון של ש"ת חוץ-פעולה פעם. בזמן מסויים, עם היטלר. אינו יכול להסכים לתת את הסמכות לשר של אותה הממשלה, אשר בצורתה הקודמת, היא הסוכנות היהודית. שיתפה פעם פעולה עם היטלר ולא התחרטה על כך, אף-על-פי שהייתה בענין זה אוזרה חמורה מאד מצד הנועה לאומית ידועה, אהובה-אזלא-אהובה, נגד ה"טראנס" פר" הידוע. כשזכינו ברוך-השם לכתובת ממלכתית, במדינת-ישראל, ואין אונס ואין תנאים אובייקטיביים רעים, אנחנו ממשיכים נגד ידיעת העם ונגד דעת ורצון היורשים החוקיים, בדרך הזאת של שיתוף-פעולה — לא — אף שלא מאונס. לא השר הוא היורש. אני ש"ת היורש החוקי והתובע! וכל יהודי הדומה לי בגורל — הוא היורש. את בית אבי החריבו הגרמנים. ועליכן אני אומר: אין הרגשת העם היהודי יכולה להיות דר"מה למנטאליות הזאת שיש לשרים בענין זה. על אף העובדה, שאני כפרט הזהרתי את הכנסת בנאומי הראשון על ענין זה וסיפרתי על החזרת רכוש קלאי, רב והשוב מבחינה התיישבותית, כמו טבחה, ודרשתי תשובה ולא קיבלתי תשובה: שלא החזירו רכוש זה לבעלות גרמנית. אמרתי אז, כי ידוע לי שכירושלים החזירו רכוש פרטי גרמני, גם הדבר הזה לא הוכחש עליידי הממשלה. מכל מקום אי-אפשר שבניו-יורק ישבו יהודים יחד עם באי-כוח נכסי גרמנים וינהלו משא-ומתן על החזרה. וכאן בירושלים אכן היה דבר! ונערך לבאי-כוח זה באקט-כבוד! ומה הוא תירוץ-העבדים הזה, שהטיעו להחזרת נכסי הגרמנים לבי-עלידם. הוא מאלה שהציל יהודים? לפנינו כאן — טוען לנכסי הגרמנים בשם הגרמנים. ידועה לי המנטאליות שיש לרוב חברי הכנסת הזאת תמיד כשהעניינים הכאובים נוגעים ליהודים בלבד, לכן אינני רוצה להביא לא את עצמי ולא את האחרים במעמד זה לידי השתפכות הפשט ושאר כך יגידו, שנשאתי משא בנוסחה פיוטית יפה. אין זו נוסחה פיוטית — אלא נר"ס האמת הפשוטה. עמדתי ואמרתי מעל הבמה הזאת: מחזירים רכוש גרמני לגרמנים. עכשיו עושים חלוקה כזאת בנוסח של "הסוואה מוסברת": יש רכוש שאיננו מלים פולחן, ויש רכוש שהוא מקום פולחן. גם בענין זה דיברתי פעם. מה הוא הרכוש הזה שהוא מקום פולחן לגרמנים בפלשתינה? כל רכוש גרמני היה במחשבה חזילה מפעל קולוניאטורי תחת מסויה זה או אחר; ואיך הפר פחמים הרכוש הגרמני בארץ — למישג רכוש-של-לוחראנים והגרמנים דיא-צים חדלו להיות גרמנים כי הם לותראנים? האפשרות של שיבת הגרמנים במסווה של פולחן לותראני לדורמיציון בהר ציון ובמקומות אחרים בארץ — והו משום מתן-יד בסמכות של מדינה יהודית, לשיבת הרכוש הגרמני המולוניאטורי לפעולה בעתיד. בהזדמנות זאת אני מוחה על כך, שדברי ציר בכנסת אינם נשמעים ואינם נחשבים במאומה עליידי הממשלה כשאין היא רוצה בכך. אין היא מגיבה ואין היא עונה. כפי שנתחן לה — יש לה רוב, ידיים-להרמה"

צ'ארלס לוך, מי שהיה קונסול שווייצרי בבודאפסט; הוא שוהה כאן כשליח האיגוד הלותראני הבינלאומי כדי לנהל משא-ומתן על נכסי הכנסיה הגרמנית-לותראנית. ושוב ידיעה: הכנסיה הגרמנית מנסה כעת להשיג את מבוקשה — לקבל בחזרה את נכסיה כיש"ראל בעזרת מעצמות זרות. לאו דוקא מקומות שולחן, אלא את כל שטחי הרכוש העירוני והחקלאי שלה בכל מחוזות הארץ. והנה הידיעה האחרונה של היום: מר לוך עזב היום את הארץ ומתכוון לחזור ארצה באמצע אוגוסט לשם המשכת המשא-ומתן בענין הכנסיות וגם בענין הרכוש. בשיחה עם עתונאים מסר מר לוך את דעתו שצריך להחזיר כל בנין ובנין על מנת שישמש מחדש את מטרתו. לכבוד האדון הזה שכא לייצג את בעלי הנכסים הגרמנים הנעדרים פה, נערך בינתיים באנקט חגיגי בביתו של בארון פון פרוידינגר. בבאנקט נוכחו שרה-הדתות, שרה-הפנים, סגן יושב-ראש הכנסת, מזכיר הממשלה, ראש בית-המשפט העליון וכן רבים מחברי-הכנסת ופרופיסורים של האוניברסיטה. אחרי הכל, אם כך הוא מצב הדברים מחוץ לכתלי הכנסת, שוב אי-אפשר לדעת או להגיד: מהי הסמכות של חבר הכנסת הזאת ומהי הסמכות המחוקקת של הכתת הזה? ומעשה המשא-ומתן עם האיגוד הלותראני והתערבותו הפעילה בעניינינו — היש בכל זה ריח של עצמאות? —

היור"נ. ניר-רפאלקס:

אינני מבין מה הקשר בין הדברים האלה ובין הסתייגות בסעיף 16?

אורי-צבי גרינברג (תנועת החרות):

הרגל שנעשה טבע וקבע, שיתוף-פעולה עם הכוח הזר, הולך ונמשך.

היור"נ. ניר-רפאלקס:

אבל כאן לפנינו הצעה לסדר-היום. אין לזה כל קשר עם סעיף 16.

אורי-צבי גרינברג (תנועת החרות):

האם המדינה הזאת האדון המוסמך על הדמים הירודים בעולם, או לא? יש רושם שאין כאן שום הת-השבות מצדנו לפי עצמנו, החיים אחרי ההרג הרב בעמנו, וכלפי דם מיליוני הרוגינו. יש רושם שכאן התחשבות מיגומת עם "מה יאמרו הזרים", אף אחרי שיצאנו לחירות מתחת שלטון זרים. איך לא הפכנו לאחריים בתוקף כל האסון שלנו באירופה ובתיקף הקמת המדינה — שתי הופעות מועזזות שצריכות היו לגרום לשינוי-תפיסה ולהבראת-ההגיון אצלנו? איך הגענו אחרי כל תועבות הגרמנים לידי דיון ומתן חוק נכסי גרמנים? עליי השכל הישר אין לה-בין את זה, כנראה, שלא התרגלנו עדיין לרגש העצמאות. יש ב"דבר" ידיעה קטנה באותיות פטיט תחת הכותרת: "חזרו אל סיר הבשר". מסופר שם על יהודים שחזרו לאוסטריה, והידיעה הזאת מסתיימת בזו הלשון של "דבר": בחוגי הקונסוליה האוסטרית בתל-אביב הובעה לסופרנו שביעות-רצון על החזרת המנזר האוסטרי בנצרת; והנזירים שבו לגור שם. אם כן על מה אנו דנים פה בבית? היפורטרים מחוץ לכתלי הכנסת יודעים דברים חשובים, שלחברי-הכנסת בפ-

מר גרינברג דיבר על אדם שקיבלו את פניו בירושלים, שהוא גרמני וששיתפו אתו פעולה. ראשית, הוא אינו גרמני, ואם יש תוכן למושג של "חסידי אומות העולם" — הרי זהו אחד מחסידי אומות העולם. גוי שווייצרי אשר הציל אולי עשרות אלפי יהודים! ואיך אפשר לעמוד זל במה זאת ולדבר דברים קשים מבלי לדעת אותם, כפי שעשה זאת אורי־צבי גרינברג.

אריה בן־אליעזר (תנועת החרות):

את מי הוא בא לייצג בארץ?

דוד־צבי פנקס (יו"ר ועדת־המשנה לעניני נכסי הגרמנים):

אינני יודע זאת. הלכתי ללחוף את ידיו, כי אין לי ביטוי אחר להביע לו את הוקרתי על גשמתו הגדולה ועל המעשים שעשה להצלת היהודים.

אורי־צבי גרינברג (תנועת החרות):

יהודים מניו־יורק לא היו מופיעים במסיבה עם בא" כוח הגרמנים!

אריה בן־אליעזר (תנועת החרות):

מאימתי מר גרבוסקי, אתה יכול לומר כי מסחר עם היטלר כשר; האם משום שאתה עושה זאת?

אורי־צבי גרינברג (תנועת החרות):

יבואו יהודים אשר מספרים על ידיהם, ולא יתנו לכס לשבת אחם.

שר־האוצר א. קפלן:

אל תפחית, איש אינו נבהל. (רעש באולם).

מאיר גרבוסקי (מפא"י):

רק אותך רצחו? תתבייש לך!

היו"ר נ. ניר־רפאלקס:

אני מזוהר את חברי־הכנסת, שאם ההפרעות לא תפסקנה, אהיה נאלץ או להציע להוציא את מישוה מן האולם או להפסיק את הישיבה. לא ארשה עוד להפריע את ישיבת הכנסת.

דוד־צבי פנקס (יו"ר ועדת־המשנה לעניני נכסי הגרמנים):

באמת, קשה לדון בחוק בהתרגשות השוררת באולם ובהבעת דעות שהמביע אותם חושב שיש לו על מה להסתמך, והשומע אותן אינו יכול לקבל אותן, כי אינן נכונות. אני רוצה עכשיו לקוות שאורי־צבי גרינברג יאמין לי את אשר אומר לו עכשיו, בעקב הדברים שאמר אותם בקול רם כל־כך באוגני חברי־הכנסת.

ביקר אצלי ידיד־נעורים שלי, שנולדו יחד באחת מקהילות הונגריה, ואשר מספר על ידו, והוא סיפר לי כי אותו אדם שאתה מדבר עליו, הציל את חייו ואת הי משפחתו. וזה היה אחד הגורמים שהשפיעו עלי ללכת ללחוף את ידו של אותו אדם, אשר הציל עשרות אלפי יהודים.

אני לעת־עתה רציתי לענות לך רק על כך, שלדעתך יהודים רעים אנחנו על שאנו חולקים כבוד לאדם שלדעך תנו ראוי הוא לכבוד. אתה ערבת ענין זה בדיון על החוק

ועוברים על כך לסדר־היום. הקהל בחוף צריך לדעת, שהממשלה עושה על־ידי שר זה או אחר בירושלים של־מטה — בגידה־שלמעלה! מעמידים את הכנסת, את העם היהודי בעולם, בפני עובדה של משא־ומתן וחוקת חוק נכסי גרמנים. איש חוק נכסי נפקדים יהודים בגרמניה? איש זכות אכסטריטוריאליה לבתי־הכנסת שלנו בגרמניה? המתארת לה הממשלה היהודית שנתון כאן שקט לפולחן גרמני בארץ — אחרי היטלר וחורבנו? אגב, יש כבר קונסול אוסטרי אצלנו. איש חוק נכסי יהודים באוסטריה? מה עם רכוש הקהילות ומקומות הקודש שלנו שם, מלבד הרכוש החולוני השדוד שלנו? על יסוד מה החזרנו במהירות רכוש אוסטרי נכרדת? אגב, שר־האוצר רמז על מציאות עורכי־דין בישראל, שעוסקים בענין החזרת נכסים לטובת פולחניהם הגרמנים הנמצאים בחוף־לארץ, ולא שמענו עד היום בפומבי: מי הם? אם ידועים הם לממשלה, למה לא נדע את שמותיהם? אני רוצה לסיים, לא בהתרגשות פיוטית כפי שאומר רים, כי אם בפסק קצר ומובן: לא יקום ולא יהיה! לא שאלתי בסיעתי, ואיני יודע אם מותר לי לאמר גם בשמה, אבל אני אומר זאת כפרט, כיורש היחיד של משפחתי. אינני מדבר על ההרג הרב שעשו הגרמנים בשה מליון יהודים. — דיי אם אדבר רק על כך: שהרגו את משפחות בית אבי ובית אמי. אין הממשלה בעלת המנסאליות הזאת ותפישת־המושיגים המשונה שלה, שאין דומה לה בדברי ימי ישראל, אדון הדמים של היהודים בעולם, אלא אני — כל ה־דומים לי ברגש ובגורל — שרידי הפליטה של העם הזה אשר נשמד על־ידי הגרמנים כולם.

היו"ר נ. ניר־רפאלקס:

אתה מדבר לא לענין.

אורי־צבי גרינברג (תנועת החרות):

בתור פרט, כחמד משאית הפליטה, אני מודיע לממשלה: כי יימצאו בארץ הזאת יהודים אשר לא יתנו להעביר כל חוק בנוגע לנכסי הגרמנים לטובת איזה שהם גרמנים תחת מחסה לותראניות. אם תחזירו רכוש כזה יקומו יהודים עם המספרים של מהנות הריכוז על זרועותיהם ובלי מספרים, והם לא ירשו העברת רכוש כזה — שהוא כולו צריך להיות של־הם — של היהודים, והם לא יתנו שתערכנה קבלות־פנים לכבוד אלו שבאים מן החוף לייצג את הגרמנים הנעדרים אצלנו ולדרוש זכות בעלות על רכוש גרמני בישראל. הממשלה הזאת כפי כל התנהגותה אינה אדון הדמים היהודים.

היו"ר נ. ניר־רפאלקס:

חוף משני משפטים, שום דבר מדברך לא היה קשור להסתייגות הזאת.

רשות־הדיבור לחברי־הכנסת פנקס.

דוד־צבי פנקס (יו"ר ועדת־המשנה לעניני נכסי הגרמנים):

כנסת נכבדה, חברי־הכנסת אורי־צבי גרינברג הקריא לנו קטעים מן העתונות, אך כולנו היינו נהנים יותר, אילו היה מקריא לנו משיריו היפים.

שיכח קע"א. י"ב אב תש"י (26 יולי 1950)
— חוק נכסי גרמנים (פנסק, א. צ. גרינברג, רובין) —

אבל אתם הייתם נרגשים כל־כך שחייבתם אותי להגיב קודם כל על התרגשותכם.

חבר־הכנסת אורי־צבי גרינברג לא היה באולם בשעה שהיון הזה נפתח, ומשום־כך אני מוצא לנכון לחזור על שני משפטים שאמרתם בדברי הפתיחה: חוק זה לא בא לקבוע יחסים כל־שהם בין מדינת־ישראל ובין העם הגרמני; איבת־נצח בין העם הגרמני ובין עם־ישראל בגלל מעשי הנאצים. אלו שני המשפטים שאמרתם בפתיחת הדיון היום.

חנן רובין (מפ"ם):

כנסת נכבדה, לפני שאנמק את הסתייגותי ברצוני להדגיש, שאין בין דברי לבין דברי חבר־הכנסת גרינברג שום שותפות ושום קשר. אני שולל שלילה מוחלטת את הדעה שדבריו של חבר־הכנסת גרינברג נאמרו מתוך "רגשות" ו"פייטנות", ומוטב לכוונת את הופעתו בשם "התפרצות היסטורית". חבר־הכנסת גרינברג לא דיבר בנוסח פיוטי יפה; בכל דבריו — החל באברי־גוש ועד הסוף — היו נימות של הסתם. (קריאות) גם קריאותיכם ההיסטריות לא יטשטשו את האופי ההיסטרי שבהופעת חבר־הכנסת גרינברג. ביתוד אני מזכיר לכנסת את דיבורו היפה והנאה, בהזכירו בקשר עם הענין הגידון, את המלה אברי־גוש.

כיון שהסתייגותי דומה במקצת לזו שנומקה עליי, חבר־הכנסת גרינברג, אני רואה חובה לעצמי להדגיש, שאין כל שותפות בין ההתפרצות ההיסטרית שלו ובין הנמקת הסתייגותי.

לגופו של ענין — אנו מציעים, שהשר יהיה רשאי לשחרר מקום ששימש מקום קבוע לפולחן דתי, רק על־יִפֿי אישור של ועדת־הכספים של הכנסת. לגבי יתר הענינים — שחרור נכס גרמני שהיה נרדף בגרמניה מטעמי דת, לאדם או השקפת־עולם — אנו משאירים לשר את הרשות לקבוע מתי לשחרר ומתי לא. אבל בענין שחרור מקומות־פולחן קבועים שהיו נכס גרמני — ענין זה אין להשאיר לדעתנו בידי הממשלה או אחד השרים בלבד, וזאת מתוך נימוק פשוט וברור. השחרור הוא אקט פוליטי חשוב, החל על מקום שוגרד על־ידי השר כמקום קבוע לפולחן דתי. כל מעשה של שחרור מעין זה יש בו משום הכרעה מדינית, ואינני רוצה שמעשה כזה ייעשה ללא שיתוף של מוסד פארלאמנטארי.

ברצוני להוסיף עוד ולומר, שאנני בטוח שאוכל לסמוך על השיקולים הפוליטיים של שר זה או אחר בענין מסוג זה. יש לדעת שבטוביה זו לא השיקול ההומניטארי הוא הקובע, אלא השיקול הפוליטי. בענין זה עדין, יותר מזה — בענין זה רציני, אין להשאיר את ההכרעה בידי אחד השרים ואף לא בידי הממשלה כולה, אלא יש להתנות את החלטת הממשלה באישורה של ועדת־הכספים של הכנסת. אני אומר זאת לא רק בתודר איש האופוזיציה שאין לו אמון בממשלה הזאת, אלא גם חברים ממפלגת הרוב —

ישראל ברי־יהודה (מפ"ם):

מפלגות הרוב.

חנן רובין (מפ"ם):

מפלגות הרוב שיש להם, לפי דבריהם, אמון בממשלה, צריכים להיות מעוניינים שאקט פוליטי,

שלפנינו, ואני חושב שאלה אשר מקרוב קבעו בוועדה את החוק הזה, רשאים להגן על עצמם נגד האשמה שאתה משמיע כלפיהם שהם יהודים רעים, ולכן ראיתי חובה לעצמי לומר מה שאמרת.

אבל יש ברצוני להסיר את כל הענין הזה מהדיון על החוק שלפנינו. אני רוצה להסיר גם את הנימה האנטי־דתית של חבר־הכנסת אורי־צבי גרינברג שטען שגם בית הוריו נשרף, והוא הורש! לא האיש הפרטי אורי־צבי גרינברג מדבר כאן, אלא מדבר חבר־הכנסת אורי־צבי גרינברג. הוא יכול לדבר, לדעת, בשם כל עם־ישראל, כפי שאני מדבר בשם שולחי. לא מעניין אם ביתך או ביתי נשרף, אין פה יכול לבוא לבית הזה ולטעון את טענותיו ולהשתמש בסבלו הפרטי כדי להסביר את טענותיו.

לפני שניגשנו בוועדה לדיון על פרטי החוק, ביִקְשָנו מאת שר־האוצר, המייצג את הממשלה, שיסביר לנו עוד פעם את עמדת הממשלה בענינים עקרונים ויסודיים. חלו כמה שנויים בסעיפי החוק כתוצאה מההסברים ששמענו. שמענו קודם־כל שלא חל כל שינוי בעמדת הממשלה בענין יחסים עם גרמניה ונכסי גרמני. ניה. אמנם הוגד לנו שאין ברצון וברעת הממשלה להשתמש בכנסיות ובמקומות המקודשים לתורת כרכוש שלם השנת פיצויים. אם ישנה כנסיה עם צלב רגיל או צלב כפול —

אורי־צבי גרינברג (תנועת החרות):

זה רכיש גרמני, אין זו בשבילי כנסיה. ברצוני לדעת אם החזירו או לא החזירו?

דוד־צבי פנסק (יו"ר ועדת המשנה לעניני נכסי הגרמנים):

כאשר אתה כותב שיר אתה עוסק במקצוע שלך, ולא תרצה שיפריעו לך. אני גואם כאן בתוקף תפקידי, ואני מבקשך לא להפריע לי. אתה איש תרבותי, ואני זכאי לדורש ממך שלא תפריע לי.

אך יחד עם זאת לא יחזור רכוש כזה, אפילו רכוש כנסייתי ששימש מקום קבוע לפולחן דתי בלבד — לגרמנים. אם יש באיזה מקום בעולם בני איתו הדת שאינם גרמנים, שירצו להשתמש לפולחנם במקום זה, ירשו להם זאת. הוא לא יחזור לגרמנים, אלא יועמד לרשות אלה שירצו להשתמש בו לאותו פולחן דתי, אם הם בני אותה הדת.

כל ההתרגשות הזאת לא היתה במקומה, וכל הוויכוח הזה היה בעצם לשוא, כי מה ההבדל בין הכתוב בחוק ובין הסתייגות של סיעת חירות. בחוק כתוב, שהשר רשאי בתנאים מסויימים להפקיע כל זכות מזכויות האפוסטרופוס או לבטל כל סמכות מסמכויותיו בנוסח מוקנה אשר שימש מקום קבוע לפולחן דתי בלבד, או בנוסח שבעליו היה גרמני שהחוק בכלל לא חל עליו, גרמני נרדף, גרמני שהיה סובל בגלל עמדתו והיה נרדף מטעמים פוליטיים וגזעיים בגרמניה. מה מציע אורי־צבי גרינברג? הוא מציע שפעולה זו תיעשה באישור ועדת־הכספים, ותו זהו ההסתייגות שהוגשה ועל כך כל המריבה. זו כל המחלוקת! האם ועדת־הכספים, או רוב ועדת־הכספים, מביחה לדעת סיעת חירות את האינטרסים של המדינה יותר מאשר שר־האוצר שיפעל בסמכות הממשלה? אני מצטער שהייתי צריך להביא נימוק זה רק לסיום דברי,

היו"ר נ. ניר-רפאלקס:

ההסתייגות הראשונה היא של חבר-הכנסת גרינברג, לסעיף 16 כולו.

ההסתייגות השנייה היא של חבר-הכנסת רובין, לסעיף 16 (א) (1).

ה צ ב ע ה

התיקון של חבר-הכנסת א. צ. גרינברג לסעיף 16 לא נתקבל.

התיקון של חבר-הכנסת רובין לסעיף 16 (א) (1) לא נתקבל.

סעיף 16 בגוסס הוועדה נתקבל.

היו"ר נ. ניר-רפאלקס:

אני מעמיד להצבעה את הסעיפים 14 ו-15 שאין בהם הסתייגויות.

ה צ ב ע ה

הסעיפים 14 ו-15 נתקבלו.

היו"ר נ. ניר-רפאלקס:

הואיל וחבר-הכנסת לם ויתר על הסתייגותו לסעיף 21, אני מעמיד סעיף זה להצבעה יחד עם יתר הסעיפים שאין בהם הסתייגויות.

ה צ ב ע ה

הסעיפים 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24 נתקבלו.

היו"ר נ. ניר-רפאלקס:

נצביע על החוק.

ה צ ב ע ה

חוק נכסי גרמנים, תש"י—1950, נתקבל.

היו"ר נ. ניר-רפאלקס:

אני נועל את הישיבה. הישיבה הבאה — ביום ב' בשעה 15.

שהוא לא אקט אדמיניסטרטיבי בלבד, לא ייעשה בידי הממשלה בלי להזקק למוסד פארלאמנטארי. מי מכם רוצה להסביר לנו ששחרור כנסיה שהיתה בידי גרמנים, זהו אקט אדמיניסטרטיבי בלבד? שחרור כזה הוא ביטוי להלך-מחשבות פולטי, ואסור לה לבנות שתווית על אפשרות לדון בענין זה, ולאשר או לא לאשר הצעת הממשלה.

דוד-צבי פנקס (יו"ר ועדת-המשנה לעניני נכסי הגרמנים):

כנסת נכבדה. ההסתייגות הקודמת דנה על כל הסעיף הזה בדבר אפשרות של הפקעת סמכות האופוטרופוס. חבר-הכנסת רובין צמצם את ההסתייגות שלו על אותם הנכסים ששימשו קודם מקום קבוע לפולחן דתי בלבד. עליידי ההבדלה הזאת יש מקום לדיון על שתי ההסתייגויות בנפרד, כפי שקבע יושב-ראש הכנסת.

עם כל השם הרע או הטוב, אינני יודע איזה, שיצא לוועדת-הכספים שהיא אימפריאליסטית ורוצה להתפשט על כל מה שנעשה בבית הזה, אינני חושב שמתוך ההנחה של חבר-הכנסת רובין, ועדת-הכספים דוקא היא הוועדה המתאימה להכריע בשאלה פוליטית חשובה כל-כך, כפי שהוא תיאר אותה. אני חושב את עצמי נתון לענינים תקציביים וכספיים, ואינני רוצה לעשות את ועדת-הכספים לכתובת המתאימה להכריע בשאלות פוליטיות ממדרגה ראשונה. משום-כך עלי לבקש לדחות את ההסתייגות הזאת, מאחר שהציע דוקא את ועדת-הכספים, ולא את ועדת-החוקים-הבטחון או איזו ועדה אחרת.

האחריות למעשה זה של שחרור נכסי דה, אם ייעשה, תהיה על הממשלה. אמנם שר-האוצר ראשי באופן פורמאלי לעשות זאת, אבל אם תתעורר שאלה לגבי מקום מסויים, אם אמנם היה מקום קבוע לפולחן דתי בלבד, יכריע שר-הדתות, זאת אומרת שני שרים של הממשלה צריכים לשקול את הדבר, והממשלה כולה תהיה אחראית למעשיהם, ואינני חושב שהאחריות הזאת צריכה לעבור מן הממשלה אל ועדת-הכספים. אם הממשלה תעשה דברים טובים נשבח אותה, אם תיכשל — נגנה אותה, אבל אינני רוצה להעביר את האחריות שעל הממשלה, לוועדת-הכספים. אני מציע לדחות את ההסתייגות.

הישיבה ננעלה בשעה 17.30.

נספחות

א. סדר-היום לישיבות קס"ט—קע"א

- א. חוק שעות העבודה והמנוחה, תש"י—1950 (קריאה ראשונה).
- ב. חוק איסור אפיית לילה, תש"י—1950 (קריאה ראשונה).
- ג. המשך הדיון על חוק ביטול עונש מוות, תש"י—1950 (קריאה ראשונה).
- ד. חוק מילוות לפרדסנים (אשראי אמריקני), תש"י—1950 (קריאה שניה).
- ה. חוק נכסי גרמנים, תש"י—1950 (קריאה שניה).
- ו. סיום הדיון על חוק בתי-קברות צבאיים, תש"י—1950 (קריאה שניה).
- ז. חוק להארכת תוקף של תקנות-שעת-חירום (אכסון במלון) (מס' 3), תש"י—1950 (קריאה שניה).
- ח. חוק ביטול עונש מלקות, תש"י—1950 (קריאה שניה).
- ט. חוק לתיקון פקודת הירושה, תש"י—1950 (קריאה ראשונה).
- י. חוק לתיקון פקודת הפיצויים (הגנה), תש"י—1950 (קריאה שניה).
- יא. חוק לתיקון פקודת בתי-המשפט העירוניים, תש"י—1950 (קריאה שניה).
- יב. חוק רשות-הפיתוח, תש"י—1950 (קריאה שניה).
- יג. חוק להארכת תוקף של תקנות-שעת-חירום (חוקת השיפוט תש"ח) (מס' 2), תש"י—1950 (קריאה ראשונה).
- יד. חוק להארכת תוקף של תקנות-שעת-חירום (עבירות תנועה — דין חיילים), תש"י—1950 (קריאה ראשונה).
- טו. חוק ערבויות מטעם המדינה, תש"י—1950 (קריאה ראשונה).
- טז. חוק לתיקון פקודת רופאי-השיניים, תש"י—1950 (קריאה ראשונה).
- יז. חוק לתיקון חוק להסדר תפיסת מקרקעים בש"ע-חירום, תש"י—1950 (קריאה ראשונה).
- יח. דיון על המהומות במחנות.

ב. הצעות לסדר-היום לישיבות קס"ט—קע"א

46. א. אלי שר (הספרדים): מינוי ועדה לבדיקת טענות הקיפוח בשטח הכלכלי — במתן רישיונות ליבואנים.
47. ב. רפפור (מפ"ם): תיקון חוק מס מכס ובלו (שינוי תעריף), תש"ט — 1949.
48. ח. לנדוי (תנועת החרות): שאלת המשטרה בבארי-שבע.
49. ג. רפפור (מפ"ם): תיקון פקודת מס-מותרות.

ג. הצעת חוק מילוות לפרדסנים (אשראי אמריקני), תש"י — 1950

1. פירושים בחוק זה — "המועצה" פירושה — המועצה לשיווק פרייהדר; "בעל-פרדס" כולל חוכר פרדס לפי חוזה-הכירה שתאריך סיומו אינו חל לפני שנת 1963; "לווה" פירושו — בעל-פרדס, קבוצת בעלי-פרדסים, משווק פרייהדר, המועצה לפיקוח על פרייהדר, או בעל של מפעל מים המספק מים להשקאת פרדס; "מילוה" פירושו — מילוה שניתן עלידי המועצה ללווה בהתאם לחוק זה.
2. סמכות ללוות ולהלוות; סמכויות-עזר המועצה מוסמכת — (א) ללוות מאת הממשלה כספים מתוך האשראי שקיבל שרהאוצר בשם מדינת-ישראל בהתאם לחוק האשראי האמריקני, תש"ט — 1949, כדי להלוותם ללווים לצרכי שיקום הפרדסנות במדינה ובתנאים שיוסכם עליהם בכתב בין שרהאוצר ובין המועצה;
3. (ב) לעשות כל דבר הדרוש לביצוע סמכויותיה לפי פסקה (א) — או הדרוש לקיום הנוכיות שרכשתן, או החובות וההתחייבויות שנתחייבה בהן תוך שימוש בסמיכויות אלה.
4. שיעבוד הציוד הציוד והרכוש האחר שלוהו ירכוש בכספי מילוה שניתן לו ואשר מפורט בחוזה בינו לבין המועצה, ישר עבד מאליו כבטחון לאותו מילוה, שיעבוד ראשון לזכות המועצה עם זכות הסבה לטובת שרהאוצר. שיעבוד זה יעמוד בתקפו כל עוד לא נפרע אותו מילוה במלואו. דין שיעבוד זה כדין שיעבוד שנזכר במסמך שערך אותו נוטריון לפי סעיף 72 לחוק הנוטריון מיום 27 בוי אלקעדה 1331 — 15 באוקטובר 1913.
5. שיעוד יבולים, ספר-שיעבודים (א) יבול ההדרים, ואם נמכר היבול — תמורתו, של פרדס שלוהו הוא בעליו, ישועבד מדי שנה בשנה מאליו שיעבוד ראשון, שיקדם לו רק שיעבוד שנוצר בקשר למפ-

כיוותיה לפי הפסקות (ב) עד (ח) לסעיף 3 לפקודה האמורה.

7. הגבלה על העברת פרדסים

כל העברה — כמשמעותה בפקודת העברת קרקע עות (4) — של פרדס או קרקע של פרדס לשעבר, לא תירשם בכל פנקס מפנקסי המדינה או הממשלה, בלי הסכמת שר-האוצר, או מי שנתמנה עליידי, אלא אם הוצג בפני הרשות הרושמת אישור מאת שר-האוצר, או מי שנתמנה עליידי, המאשר אחד משני אלה:

(א) כי לבעל אותו פרדס או אותה קרקע או לחוכר אותה קרקע לא ניתן מילוא;

(ב) כי מילוא שניתן כאמור נפרע במלואו.

8. ענשים בעד הודעות כוזבות לווה —

(א) שמסר בידועים הודעה כוזבת או מטעה לגבי פרט חשוב שבכל התחייבות, הצהרה או מסמך אחר שחתם עליו בקשר למילוא;

(ב) שהוציא מרשותו — בלי הסכמת המועצה — יבול, ציוד או רכוש אחר ששועבד לפי חוק זה; דינו מאסר עד שנה אחת או קנס עד 500 לירות או שני הענשים כאחד.

9. קיים סמכויות לפי חוקים אחרים האמור בחוק זה לא יגרע מסמכויותיה, מזכויותיה ומחובותיה של המועצה לפי כל חוק אחר.

10. ביצוע

שר-התקלאות ממונה על ביצוע חוק זה והוא רשאי להתקין תקנות בכל ענין הנוגע לביצועו, ובכלל זה — הצורה בה ינוהל ספר-השעבודים לפי סעיף 4.

11. תחילת תוקף

תקפו של חוק זה הוא מיום י"ד בשבט תש"י (1 בפברואר 1950).

רעות עונתיות לפי פקודת המילואות לזמנים קצרים על יבול (בטחון), 1935), כבטחון לפרעון תשלומי המילואה שאותו לווה חייב לשלםם בהתאם לחוזה בינו לבין המועצה תוך השנה שיבולה שועבד כאמור; אולם על אף האמור בסעיף 5 לאותה פקודה, יהיה לשעבוד לפי סעיף זה דינ-קדימה על פני כל שעבוד אחר על אותו יבול, בין שהשעבוד האחר נוצר לפני שנכנס חוק זה לתקפו ובין שנוצר אחר-כך. השעבוד יהיה לזכות המועצה עם זכות הסבתו לטובת שר-האוצר.

(ב) בפסקה (א) "שנה" פירושה — התקופה מיום א' בתשרי עד יום כ"ט באלול.

(ג) המועצה תנהל ספר-שעבודים, בו תרשום פרטי כל שעבוד שנוצר לפי סעיף זה וכן תציין בו את ביטולו מיד לאחר שנפרעו הסכומים שלבטחונם ניתן; כל אדם רשאי לעיין בספר-השעבודים בשעות העבודה הרגילות במשרדי-המועצה.

(ד) רישום שעבוד לפי פסקה (ג) ישמש הודעה בדבר השעבוד לכל אדם הנוגע בדבר.

5. שעבוד חובות הלווים לזכות הממשלה

כל החובות שיגיעו מלווים למועצה בקשר למילואות יושעבדו מאליהם לזכות הממשלה כבטחון לקיים חובותיה והתחייבויותיה של המועצה, לפי התנאים הנזכרים בסעיף 2 (א). שעבוד זה דינו כדין שעבוד רובץ לפי פקודת החברות⁽²⁾, כאילו הייתה המועצה חברה שנתאגדה לפי אותה פקודה, אלא שהשעבוד לא יהיה טעון רישום בהתאם לאותה פקודה.

6. כיסוי הוצאות והפסדים

את הוצאותיה ואת הפסדיה של המועצה בקשר למתן המילואות וגבייתם ובקשר לחובות ולהתחייבויות לפי תנאי ההלוואה שהוסכם עליהם בכתב בין שר-האוצר ובינה כאמור בסעיף 2 (א), תכסה המועצה בתשלומים שתגבה באופן הקבוע בסעיף 3 (ט) לפי קודת שיוק פרייהדר, 1947⁽³⁾, כאילו היו אלה הוצאות או הפסדים שנשאה בהם תוך שימוש בסמ"י

ד. הצעת חוק בתי-קברות צבאיים, תש"י—1950

(גוסס מתוקן)

1. פירושים

בחוק זה —

"שירות צבאי" פירושו —

(א) שירות בצבא-הגנה-לישראל;

(ב) לגבי התקופה מיום י"ז בכסלו תש"ח (30 בנובמבר 1947) עד יום כ"ט בכסלו תש"ט (21 בדצמבר 1948) כל שירות אחר ששר-הבטחון הכריז עליו, באכ"רזה שפורסמה ברשומות, כשירות צבאי לצורך חוק זה.

(1) ע"ר מס' 522 מיום 27.6.35, תוספת 1, עמ' 131.

(2) חוקי א"י, כרך א', פרק כ"ב, עמ' 155.

(3) ע"ר מס' 1608 מיום 20.8.47, תוס' 1, עמ' 204.

(4) חוקי א"י, כרך ב', פרק פ"א, עמ' 855.

(5) ע"ר מס' 1065 מיום 20.12.40, תוס' 1, עמ' 191.

"חייל" פירושו — אדם בשירות צבאי;

"בית-קברות אזרחי" פירושו — שטח קרקע שקבו"רת מתים מותרת בו בתוקף סעיף 4 (8) לפקודת בריאות העם, 1940⁽¹⁾;

"קבר צבאי" פירושו — קבר של חייל שנפטר;

"קרוב", לגבי חייל נפטר, פירושו — אדם ששמו רשום בכרטיס-הרישום האישי הנהוג בצבא-הגנה-לישראל כאדם הקרוב ביותר לנפטר; ובאין רישום כזה — הקרוב לו ביותר לפי האמור בתוספת לחוק זה.

"רופא צבאי" פירושו — רופא מוסמך המשרת בצבא-הגנה לישראל.

2. קצינים מוסמכים

(א) שר-הבטחון רשאי למנות קצינים מוסמכים לצורך חוק זה.

(ב) הודעה על מינוי של קצין מוסמך תפורסם ברשומות.

3. בתי-קברות צבאיים

שר-הבטחון רשאי להכריז, באכרזה שתפורסם ברשומות, ששטח קרקע המתואר באכרזה יהיה בית-קברות צבאי.

4. מקום קבורתו של חייל

(א) חייל שנפטר יובא לקבורה בבית-קברות צבאי, אשר בו בחר קרובו של הנפטר, אלא אם כן בחר קרובו להביאו לקבורה בבית-קברות אזרחי.

(ב) בתקנות בדבר קבורת חייל נפטר בבית-קברות רות אזרחי ייקבעו --

(1) דרכי השתתפותו של צבא-הגנה לישראל בקבורה;

(2) תנאים להבטחת קבורתו הסדירה של הנפטר, שקרובו חייב למלאם.

(ג) לא בחר קרובו של הנפטר, תוך 12 שעות לאחר שהודע לו על פטירת החייל, את בית-הקברות כאמור או לא מילא אחרי התנאים שנקבעו בתקנות האמורות -- יובא הנפטר לקבורה באחד מבתי-הקברות הצבאיים.

(ד) חייל נפטר, שאין אחריו קרוב או שקרוביו אינם ידועים או שהם נמצאים מחוץ למדינה -- יובא לקבורה באחד מבתי-הקברות הצבאיים.

5. מצבות

(א) על כל קבר צבאי תוקם מצבה צבאית על חשבון המדינה, אולם קצין מוסמך רשאי להתיר לקרובו של חייל נפטר שהובא לקבורה בבית-קברות אזרחי, להקים על קברו מצבה אחרת.

(ב) צורתה וממדיה של מצבה צבאית ייקבעו על-ידי קצין מוסמך.

6. העברת גופות

(א) קצין מוסמך רשאי, בהסכמת מנהל הישרותים הרפואיים או באי-כוחו המוסמך ובהתייעצות עם הרב הצבאי הראשי, לצוות על העברת גופה --

(1) מקבר צבאי הנמצא מחוץ לבית-קברות צבאי -- לבית-קברות צבאי;

(2) מבית-קברות צבאי אחד למשנהו.

(ב) לגבי העברת גופה כאמור בפסקה (א) של חייל לא יהודי, תבוא במקום ההתייעצות עם הרב הצבאי הראשי התייעצות עם כוהן-הדת הצבאי של אותו חייל.

(ג) לא יעביר קצין מוסמך גופה מבית-קברות צבאי אחד למשנהו, אלא אם הוא סבור שיש סיבה מיוחדת לכך.

(ד) קצין מוסמך לא יעביר לפי סעיף-קטן (א) גופה של חייל נפטר שיש אחריו קרוב הנמצא במדינה, אלא בהסכמת אותו קרוב.

(ה) לפני העברת גופה לפי סעיף-קטן (א), ישלח הקצין המוסמך הודעה על כך לשר-הבריאות, ושר-הבריאות רשאי לשלוח את באי-כוחו להיות נוכח בשעת ההעברה.

(ו) בהעברת גופה לפי סעיף-קטן (א) יש לקיים את הוראת תקנה 6 (2) לתקנות בריאות העם (קבורה מחדש), 1941; אלא שהמונח "רופא ממשלתי" באותה תקנה יפורש ככולל "רופא צבאי".

7. הוצאת גופה מקבר צבאי

(א) לא יוציא אדם גופה מקבר צבאי או מבית-קברות צבאי, אלא על-פי רשיון מאת קצין מוסמך, ובהתאם לתנאי הרשיון.

(ב) סעיף זה בא להסיף על הוראות תקנות בריאות העם (קבורה מחדש), 1941, ולא לגרוע מהן.

8. הסדרים בבתי-קברות צבאיים

(א) שר-הבטחון רשאי להתקין תקנות בדבר הסדרים בבתי-קברות צבאיים.

(ב) להתחשב עם התקנות האמורות, רשאי קצין מוסמך לתת הוראות בדבר הסדרים המקומיים של בית-קברות צבאי מסויים.

(ג) ההוראות של קצין מוסמך אינן טעונות פרסום ברשומות, ויוצגו במקום הנראה לעין בכניסה לבית-הקברות הצבאי שלגביו הן חלות.

9. תחולת פקודת בריאות העם, 1940

הוראות הסעיפים 7 (2), (3) ו-5 (8) ו-3 (2) ו-3 (3) ו-20 (3) לפקודת בריאות העם, 1940, יחולו על בתי-קברות צבאיים וקבורת היילים בהם בשינויים המחוייבים לפי הענין; אלא שבמקום המונחים "רופא ממשלתי", "מושל המחוז" ו"מפקח על הבריאות", שבסעיפים 8 (2) ו-3 (3) ו-20 (3), יבוא המונח "רופא צבאי".

10. עבירות

(א) המחלל או גורם לחילולו של קבר צבאי או של בית-קברות צבאי או העובר על סעיף 7 (א), דינו -- מאסר עד שנה אחת או קנס עד שלוש מאות לירות או שני הענשים כאחד.

(ב) המקים מצבה על קבר צבאי או המוריד מצבה מקבר צבאי, שלא על-פי היתר מאת קצין מוסמך, דינו -- מאסר עד שלושה חדשים או קנס עד שבעים והמש לירות או שני הענשים כאחד.

(ג) העובר על הוראה מההוראות שניתנו על-פי סעיף 8 (2), דינו -- קנס עד עשרים לירות.

11. ראיות

(א) לצורך חוק זה --

(1) תעודה התומה בידי קצין מוסמך המאשרת שאדם מסויים היה חייל, תשמש ראיה הותכת לכך;

11 ע"ר מס' 1096 מיום 8.5.41, תוס' 2, עמ' 610.

12 ע"ר מס' 1065 מיום 20.12.40, תוס' 1, עמ' 191.

ההוראות החלות בענינים אלה בתקופה כזו ייקבעו בתקנות.

13. מינוי מועצה ציבורית

שר-הבטחון ימנה, לצורך חוק זה, מועצה ציבורית מייעצת, שתפקידה ייקבעו בתקנות.

14. ביצוע ותקנות

(א) שר-הבטחון ממונה על ביצוע חוק זה.

(ב) שר-הבטחון רשאי, בהתייעצות עם שר-הדתות ושר-הבריאות, להתקין תקנות בכל ענין הנוגע לביצועו של חוק זה.

(2) תעודה חתומה בידי קצין מוסמך, המאשרת שקבר מסויים הוא קבר צבאי, תשמש ראיה חריגתית לכך.

(ב) תעודה שנראה מתוכה כי היא חתומה בידי קצין מוסמך, יראו אותה כתעודה כזאת, כל עוד לא הוכח היפוכו של דבר.

12. הוראות לתקופת מלחמה

הוראות חוק זה בדבר המקום שבו יובאו היילים לקבורה והתנאים להעברת גופותיהם מקבר לקבר, לא יחולו בתקופה שבה נמצאת המדינה במצב מלחמה.

תוספת (סעיף 1)

(4) אחיו ואחיותיו;

(5) אחי הוריו ואחיותיו;

(ב) היה הנפטר חבר קבוצה, קיבוץ או מושב ולא

השאיר אחריו את הנזכרים בפסקות א (1), (2), ו (3), רואים את הקבוצה, הקיבוץ או המושב, כמי שקרוב לו ביותר.

(א) הקרוב ביותר לנפטר הוא האדם שנשאר אהר

ריו בחיים וקדם בתור המפורט בזה:

(1) בני-זוגו;

(2) בניו ובנותיו;

(3) הוריו;

הסתייגויות לתוספת החוק הנ"ל

לסעיף ב

א. בן-אליעזר;

מציע לנסח את הסעיף כדלקמן: "היה הנפטר טר חבר קבוצה, קיבוץ או מושב ולא השאיר אחריו את הנזכרים בפסקות א (1), (2), (3), (4), (5), רואים את הקבוצה, הקיבוץ או המושב כמי שקרוב לו ביותר".

לסעיף א

י. ספיר;

לענין בחירת מקום קבורתו של נפטר, באה זכור חם של קבוצה, קיבוץ או מושב, שהנפטר היה חברם, לאחר פסקה (4) של סעיף א.

ה. הצעת חוק ביטול עונש מלקות, תשי" — 1950

(ב) תקנה 33 לתקנות ההגנה (שעת-חירום), 1945²;

(ג) פסקה (4) לסעיף 86 וסעיף 88 לפקודת בתי-הסוהר, 1946¹;

3. ביצוע

שר-המשפטים ממונה על ביצוע חוק זה.

1. ביטול עונש מלקות

לא יהא עונש מלקות במדינה.

2. ביטול הוראות חוק

בטלים —

(א) פסקה (ו) בסעיף 18 לפקודת העבריינים הצי-

עירים, 1937¹;

הסתייגות לחוק הנ"ל

4. תחילת תוקף

תקפו של חוק זה הוא למפרע מיום ו' בטבת תשי"ז (29 בדצמבר 1947).

י. בדר;

מציע להוסיף סעיף 4 בנוסח זה:

ו. הצעת חוק לתיקון פקודת הפיצויים (הגנה), תשי" — 1950

(א) בסעיף 9, בסופו, יימחקו המלים "והחלטתו של בית-דין זה תהיה סופית";

(ב) בסעיף 10 (2), במקום המלים "שופטי בית-

1. תיקון פקודת הפיצויים (הגנה), 1940

פקודת הפיצויים (הגנה), 1940¹, (להלן — "הס' קודה") תתוקן כך:

(1) ע"ר מס' 607 מיום 18.2.1937, תוס' 1, עמ' 121.

(2) ע"ר מס' 1412 מיום 27.9.45, תוס' 2, עמ' 858.

(3) ע"ר מס' 1472 מיום 5.2.46, תוס' 1, עמ' 6.

(4) ע"ר מס' 1010 מיום 13.6.40, תוס' 1, עמ' 103.

2. הוראות־מעבר
(א) החלטה של בית־דין לעניני אניות או של בית־הדין הכללי, כמשמעותם בפקודה, שניתנה לפני שנכנס חוק זה לתקפו, אינה ניתנת לערעור.
(ב) היה ענין תלוי ועומד, ערב היכנס חוק זה לתקפו, בפני בית־דין לעניני אניות, כמשמעותו בפקודה, ימשיך בית־הדין לדון בו ויחליט בו כאילו חוק זה לא נכנס לתקפו, והחלטת בית־הדין לא תהיה ניתנת לערעור.
(ג) היה ענין תלוי ועומד, ערב היכנס חוק זה לתקפו, בפני בית־הדין הכללי, כמשמעותו בפקודה, תהיה החלטת בית־הדין ניתנת לערעור לפי סעיף 11א לפקודה.

המשפט העליון, יבוא המלים „שופטים של בית־משפט מחוזי“;
(ג) אחרי סעיף 11 יבוא סעיף זה:
11א. ערעורים

(1) החלטה של בית־דין לעניני אניות או של בית־הדין הכללי לפי פקודה זו ניתנת לערעור לפני בית־המשפט העליון.
(2) הוראות חלק ל"א לתקנות הפרוצדורה האזרחית, 1938¹, יחולו, בתיאומים שהענין מחייבם, על ערעור לפי סעיף־קטן (1), כאילו היה ערעור על פסק־דין של בית־משפט מחוזי כבית־משפט בדרגה ראשונה.

הסתייגות לחוק הנ"ל

(3) הוראות חלק ל"א לתקנות הפרוצדורה האזרחית, 1938¹, יחולו, בתיאומים שהענין מחייבם, על ערעור לפי סעיף־קטן (2), כאילו היה ערעור על פסק־דין של בית־משפט מחוזי כבית־משפט בדרגה ראשונה.

י. ב ד ר :

נוסח החוק יהיה כדלקמן :

1 תיקון פקודת הפיצויים, (הגנה), 1940

פקודת הפיצויים (הגנה), 1940², תחוקן כך :

(א) בסעיף 9, בסופו, יימחקו המלים :

„החלטתו של בית־דין זה תהיה סופית“.

(ב) אחרי סעיף 11 יבוא סעיף זה :

11א. ערעורים

(1) החלטה של בית־דין לעניני אניות לפי פקודה זו היא סופית ואינה ניתנת לערעור.
(2) החלטה של בית־הדין הכללי לפי פקודה זו ניתנת לערעור לפני בית־המשפט העליון.

2. הוראות־מעבר

(א) החלטה של בית־הדין הכללי, כמשמעותו בפקודה, שניתנה לפני שנכנס חוק זה לתקפו, אינה ניתנת לערעור.

(ב) היה ענין תלוי ועומד, ערב היכנס חוק זה לתקפו, בפני בית־הדין הכללי, כמשמעותו בפקודה, תהיה החלטת בית־הדין ניתנת לערעור לפי סעיף 11א לפקודה.

ז. הצעת חוק לתיקון פקודת בתי־המשפט העירוניים, תש"ו — 1950

תיקון פקודת בתי־המשפט העירוניים
במקום המלים „עשרים פונטים“, בתנאי לסעיף 4 (1), יבואו המלים „מאה לירות“.

הסתייגויות לחוק הנ"ל

י. ב ד ר :

מציע במקום „מאה לירות“ — „עשר לירות“.

י. ל מ ו מ. בן־עמי :

מציעים לא לקבל את החוק.

ח. הצעת תיקון לחוק מסי מכס ובלו (שינוי תעריף), תש"ט — 1949

(הוגשה על־ידי סיעת מפלגת הפועלים המאוחדת)

בסעיף 2 (א) של חוק מסי מכס ובלו (שינוי תעריף), תש"ט — 1949, אחרי המלים „תקפו יפקע“, יימחקו המלים : „כתום חדשים“ וייכתבו במקומן : „כתום שבועיים“.

ט. הצעת תיקון לפקודת מס־מותרות

(הוגשה על־ידי סיעת מפלגת הפועלים המאוחדת)

בפקודת מס־מותרות יתווסף סעיף 2 (אא) בנוסח דלקמן :
2. (אא) — כל צו על הטלת מס־מותרות ושיעורו

(1) ע"ר מס' 753 מיום 3.11.38, תוס' 2, עמ' 95.

(2) ע"ר מס' 1010 מיום 13.6.40, תוס' 1, עמ' 93.

(3) חוקי א"י, כרך ב', פרק 13, עמ' 995; ע"ר מס' 1457 מיום 24.11.45, תוס' 1, עמ' 153.

י. הצעת חוק להארכת תוקף של תקנות-שעת-חירום (אכסון במלון) (מס' 3), תש"י—1950

1. הארכת תוקף תקפן של תקנות-שעת-חירום (אכסון במלון).
תש"ט—1949), מוארך בזה עד כ"ב באדר תשי"א (אכסון במלון).
2. תחילת תוקף תקפו של חוק זה הוא מיום י"ח באלול תשי"א (31 באוגוסט 1950).

י"א. הצעת חוק נכסי גרמנים, תש"י—1950

1. מגמת החוק חוק זה בא מתוך מגמה לכנס את נכסי הגרמנים ולממשם, כדי שנכסים אלה, או תמורתם, יוכלו לשמש בטחון לסילוק תביעות של אנשים היושבים בישראל, או העשויים להתנחל בה, מאת המדינה הגרמנית, מוסד דותיה, שלטונותיה ורשויותיה — המרכזיים, המחוזיים, המקומיים והאחרים — או מאת גרמנים או תושבי גרמניה.
2. פירושים בחוק זה — (א) "גרמני" פירושו — (1) אדם אשר, ביום י"ז באלול תרצ"ה (15 בספטמבר 1935) או לאחר מכן, היה אזרח או נתין של גרמניה, אך אינו כולל אדם — (1) הנמנה עם קבוצת בני-אדם שחוקי גרמניה — כפי שהיו נוהגים ביום האמור או לאחר-מכן — הפלה לרעה מטעמי גזע ושנר" דף בגרמניה — ביום האמור או לאחר מכן — מטעמי גזע או שהיה צפוי לרדיפה מטעמי גזע אילו היה בגרמניה אותה שעה; (11) שהיה אזרח או נתין של גרמניה אך ורק משום שארץ או חבל-ארץ סופחו לגרמניה לאחר יום כ"ח באדר א' תרצ"ה (1 במארס 1938); (2) חבר בני-אדם שכל חבריו, שותפיו, בעלי מניותיו, מנהליו או מנהלי עסקיו הם גרמנים כמשמעותם בפסקה (1), או גרמנים כאלה מכ" ריעים באופן אחר בהנהלת עסקיו, או שכל הונו הוא בידי גרמנים כאלה; (ב) "השר" פירושו — שר-האוצר; (ג) "חבר בני-אדם" פירושו — חבר שנתכונן בא"ר ישראל או מחוצה לה, מאוגד או בלתי-מאוגד, רשום או בלתי-רשום, וכולל חברה, שותפות, אגודה שיתופית, אגודה לפי חוק האגודות מיום 29 ברג'ב 1327 — 3 באוגוסט 1909, וכל גוף משפטי אחר וכל מוסד בעל-נכסים; (ד) "נכס" כולל מקרקעים ומטלטלים, כספים, זכות בנכס, מוחזקת או ראויה, מוניטין, וכל זכות בחבר בני-אדם או בניהולו; (ה) "נכס גרמני" פירושו — נכס המצוי בשטח המדינה ביום שחוק זה נכנס לתקפו, וגרמני הוא בעי-
- ליו; וכולל נכס אשר ערב אותו יום היה מוקנה — (1) לממונה על רכוש האויב לפי פקודת המס-חר עם האויב, 1939), או (2) לאפוטרופוס לנכסי נפקדים לפי חוק נכסי נפקדים, תש"י—1950), וערב אותה הקנייה היה בעליו גרמני; (ו) "נכס מוקנה" פירושו — נכס גרמני המוקנה לאפוטרופוס לפי חוק זה; (ז) "נכס מוחזק" פירושו — נכס מוקנה שהאופט-רופוס מוחזיק בו בפועל, וכולל נכס שנרכש תמורת נכס מוקנה; (ח) "שטח המדינה" פירושו — השטח בו חל משפט מדינת-ישראל.
3. האפוטרופוס לנכסי גרמנים (א) השר ימנה, בצו שיפורסם ברשומות, מועצת-אפוטרופוסות לנכסי גרמנים ויקבע את אחד מחבריה כיושבר-ראש המועצה, יושבר-ראש המועצה ייקרא הא-פוטרופוס. תפקידי מועצת-האפוטרופוסות וסמכויותיה ייקבעו על-ידי השר בתקנות.
- (ב) האפוטרופוס רשאי להגיש תביעה ולפתוח בפעולה משפטית אחרת נגד כל אדם, ולהיות תובע, נתבע, או בעל-דין אחר בכל פעולה משפטית.
- (ג) האפוטרופוס זכאי להיות מיוצג בכל פעולה משפטית על-ידי היועץ המשפטי לממשלת-ישראל או באי-כוחו.
- (ד) חדל האפוטרופוס מכהן — תפקידו, סמכויותיו, זכויותיו וחובותיו כאפוטרופוס עוברים מאליהם לשר; נתמנה אדם אחד להיות האפוטרופוס — התפ-קידים, הסמכויות, הזכויות והחובות האמורים עוב-רים מאליהם אליו, וכן מאפוטרופוס לאפוטרופוס.
4. מינוי מפקחים, סוכנים ועובדים (א) האפוטרופוס רשאי, באישור השר בכתב, למ-נות מפקחים על נכסי גרמנים, ולהעביר לכל אחד מהם כל סמכות מסמכויותיו, חוץ מהסמכות למנות מפקחים. הודעה על מינויו ועל היקף סמכויותיו של כל מפקח תפורסם ברשומות. תוקף המינוי מיום פרסום ההודעה או מתאריך מאוחר יותר שיצויין בהודעה. (ב) האפוטרופוס רשאי למנות סוכנים להנהלת נכסים מוחזקים בשמו ולקבוע ולשלם את שכר-טרחתם.

(1) קובץ התקנות 15 מיום י"ט באייר תש"ט (18.5.49), עמ' 180.

(2) ע"ר מס' 928 מיום 5.9.39, חוס' 1, עמ' 79.

(3) ספר החוקים 37 מיום כ' בניסן תשי"א (20.3.50), עמ' 86.

(ג) עיקול שהוטל על נכס גרמני, בין לפני שהיה לנכס מוקנה ובין לאחר־מכן, אינו מונע את האפוט־ויפוס מהוציא את הנכס מרשותו בהתאם לחוק זה; ואם הוציא, יחול העיקול, במקום על הנכס, על הת־מורה שקיבל בעדו.

9. תחום אחריותם של האפוטרופוס ושל הפועלים לפי הוראותיו

קיבל האפוטרופוס, או אדם שפעל, במישרים או בעקיפים, לפי הוראות האפוטרופוס, נכס לידיו, או עשה פעולה בנכס, מתוך אמונה כנה והגינות, אך מר־טעית, כי הנכס הוא נכס מוקנה, לא ישא על כך הא־פיטרופוס או אותו אדם אחריות אזרחית יתרה מזו שהיה נושא בה אילו היה הנכס אותה שעה נכס מוקנה.

10. נשורותן של עסקות

כל עסקה שנעשתה בתום־ללב בין האפוטרופוס ובין אדם אחר בכל נכס שהאפוטרופוס חשבו בשעת העסקה לנכס מוקנה, לא תיפסל ותעמוד בתקפה גם אם יוכח שהנכס לא היה אותה שעה נכס מוקנה.

11. החזרת נכסים שנחשבו בטעות לנכסים מוקנים
(א) מצא האפוטרופוס שנכס שהוא חשבו לנכס מוקנה אינו נכס מוקנה, רשאי הוא, בהתחשב עם הר־אות סעיף 10, למסור את הנכס או התמורה שקיבל בעדו, הכל לפי הענין, לאדם הזכאי, לדעת האפוט־רופוס, להחזיק בנכס או בתמורה.

(ב) החליט בית־משפט מוסמך שנכס שהאפוט־רופוס חשבו לנכס מוקנה אינו נכס מוקנה, ימסור האפוט־רופוס, בהתחשב עם הוראות סעיף 10, את הנכס או את התמורה שקיבל בעדו, הכל לפי הענין, לאדם שהר־ה עליו בית־המשפט בהחלטתו, ואם לא הורה בית המשפט — לאדם שמידיו קיבל האפוטרופוס את הנ־כס, ואם אין האדם ידוע לו, יפנה האפוטרופוס לבית־משפט מוסמך לשם קבלת הוראות.

12. הגבלת סמכויות האפוטרופוס

(א) היה הנכס המוקנה מסוג המקרקעים, אין הא־פוטרופוס רשאי —

(1) למכור את הנכס או להעביר באופן אחר את זכות הבעלות עליו; אולם אם תוקם רשות־פיתוח על־פי חוק של הכנסת, מותר יהא לא־פוטרופוס למכור את הנכס לאותה רשות־פיי־תוח, במחיר שאינו פחות משוויו הרשמי של הנכס;

(2) להחזיר את הנכס לתקופה שלמעלה משיש־שנים, אלא —

(1) לרשות־הפיתוח האמורה, ובהחזירו לה נכס יתנה האפוטרופוס עם רשות־הפיתוח בחוזה החכירה שדמי־החכירה השנתיים שיי־שולמו על ידיה לא יהיו פחותים מסכום השווה ל־4.8 למאה משווי הרשמי של הנכס; או

(ג) האפוטרופוס רשאי למנות פקידים ועובדים אחרים טינים כדין שאר עובדי־המדינה.

5 הקניית נכסי גרמנים לאפוטרופוס

(א) כל נכס גרמני מוקנה בזה לאפוטרופוס מיום פרוסום מינויו.

(ב) כל זכות שהיתה לגרמני בנכס עוברת מאליה לאפוטרופוס בשעת הקניית הנכס; ויד האפוטרופוס כדי בעל־הנכס או מי שהיה בעל־הנכס ערב הקנייתו לפי פקודת המסחר עם האויב 1939¹), או לפי חוק נכסי נפקדים, תש"ו—1950²), הכל לפי הענין.

(ג) דין פירותיו של נכס מוקנה כדין הנכס המוק־נה המביא את הפירות.

(ד) האפוטרופוס זכאי לשים יד על נכס מוקנה בכל מקום שימצאנו.

(ה) רכש האפוטרופוס נכס שלא היה נכס גרמני בשעת הרכישה, תמורת נכס מוקנה, הנכס שנרכש נהפך לנכס מוחזק ודינו כדין הנכס שתמורתו נרכש.

(ו) עם הקניית נכס גרמני, כמשמעותו בסעיף 2 (ה.1), לפי סעיף זה מתבטל מאליו כל צו הקניה לפי פקודת המסחר עם האויב, 1939¹), במידה שהוא זול על אותו נכס.

(ז) עם הקניית נכס גרמני, כמשמעותו בסעיף 2 (ה.2), לפי סעיף זה פוקעת מאליה כל זכות שהי־תה לאפוטרופוס לנכסי נפקדים באותו נכס לפי חוק נכסי נפקדים, תש"ו—1950²).

6. מסירת נכסים לאפוטרופוס

(א) אדם שברשותו נכס גרמני, חייב למסרו לא־פוטרופוס.

(ב) אדם שיש עליו חוב או חיוב אחר כלפי גרמני, חייב לסלק את החוב לאפוטרופוס או לקיים כלפיו את החיוב.

7. הוצאות והשקעות

האפוטרופוס רשאי, בעצמו או על־ידי אחרים בהסכמתו בכתב, להוציא את כל ההוצאות ולהשקיע את כל ההשקעות הדרושות לשמירת נכס מוחזק, להח־זקתו, לתיקונו, לפיתוחו, או למטרות אחרות כיוצא באלה.

8. נכסים מוקנים — שעבודם ועיקולם

(א) העובדה שנכס היה לנכס מוקנה אינה מפק־רת עתו מכל משכנתה, משכון או שעבוד אחר, או מכל זכות חזקה או שימוש, שנוצרו באופן חוקי לפני־כן.

(ב) אין לעשות לגבי נכס מוקנה כל מעשה הר־צאה־לפועל או פעולה לפי סעיף 14 לפקודת העברת קרקעות³), ואין להסתייע לגבי נכס מוקנה בסעיפים 8, 9 או 10 לחוק על חלוקת נכסי־דלא־ניידי מיום 14 במרחם 1332, אלא על־פי היתר בכתב מאת האפוט־רופוס, ואם לא ניתן היתר תוך שנה מיום שנתבקש־תתם אותה שנה.

(1) ע"ר מס' 923 מיום 5.9.39, תוס' 1, עמ' 70.

(2) ספר החוקים 74: מיום ב' בניסן תש"ו (20.3.50), עמ' 86.

(3) חוקי א"י, כרך ב', פרק פ"א, עמ' 85; ע"ר מס' 12, תוס' 1, עמ' 24.

ע"ר מס' 038 מיום 22.9.30, תוס' 1, עמ' 88.

(ה) היה הנכס המוקנה שעבוד הניתן לביטול, אין האפוטרופוס רשאי לבטלו אלא בתמורה או בהתאם לתנאי השעבוד; ואם היה זכות הניתנת לוותר, אין האפוטרופוס רשאי לוותר עליה אלא בתמורה.

(ו) כל האמור בחוק זה לא יפגע בסמכויות שר החקלאות לפי תקנות־שעת־חירום (עיבוד אדמות מור ברות), תש"ט—1948).

(ז) היה הנכס המוקנה אדמה חקלאית שאינה מור ברה, או אדמה מבורה ששר־החקלאות לא קיבלה לחזקתו לפי תקנה 4 לתקנות־שעת־חירום (עיבוד אדמות מבורות), תש"ט—1948), או שהיה משמש לצרכי חקלאות, כל הסכם שעשה עליו האפוטרופוס טעון הסכמה בכתב של שר־החקלאות. המלצת שר החקלאות על עריכת הסכם או הוראה כללית על כך בכתב, כוחה כהסכמה בכתב.

13. חובות גרמנים ומשפטים בקשר אליהם

(א) האפוטרופוס לא יסלק חוב המגיע מגרמני או בקשר לנכס גרמני ולא יקיים חיוב אחר שגרמני נתחייב בו, אלא —

- (1) אם הוא חוב של מסים, ארנוניות, או תשלומי חובה אחרים כיוצא באלה, או
- (2) אם דבר החוב או החיוב הוכח להנחת־דעתו המלאה של האפוטרופוס, או
- (3) על־פי פסק־דין של בית־משפט מוסמך, ובמידה שהנכסים המוחזקים של אותו גרמני יספיקו לכך.

(ב) בית־המשפט הדין בתביעת חוב המגיע מגרמני או בקשר לנכס גרמני, או בתביעה לקיום חיוב אחר שגרמני נתחייב בו, יהיה רשאי, על אף האמור בכל חוק אחר —

- (1) לדחות זמזן לזמן את הדיון בתביעה, כדי לאפשר הבאת הוכחות מלאות עד כמה שאפשר;
- (2) לחזק או לדחות את התביעה, אם לא הוכח מעל לכל ספק המתקבל על הדעת.

(ג) השר רשאי, בתקנות, לקבוע סוגים של מקרים קעים מוקנים אשר לגביהם יהיה האפוטרופוס רשאי לדחות את סילוקם של מסים, ארנוניות או תשלומי הובאה אחרים כיוצא באלה, כולם או מקצתם, ההלים על מקרקעים כאלה, לתקופה ובתנאים שיקבע האפוטרופוס, באישור השר, בכל מקרה ומקרה.

14. חובת מתן הודעה על נכסי גרמנים

(א) אדם או חבר בני־אדם המהזיק או המנהל נכס מוקנה או הנהנה ממנו חייב למסור לאפוטרופוס, תוך שלושים יום מיום פרסום מינויו, הודעה בכתב המכילה את פרטי הנכס המוקנה; ואם הגיע להחזקתו, להנהלתו או להנאתו — שלא בהסכמת האפוטרופוס — לאחר יום הפרסום, תוך שלושים יום מיום שהגיע להחזקה, להנהלה או להנאה.

(11) לחוכר אחר המתחייב בחוזה־החכירה לעבד או לפתח את הנכס להנחת־דעתו של האפוטרופוס.

(ב) חלוקה מרצון של מקרקעים המוחזקים במו"ש אינה נהשבת, לצורך סעיף־קטן (א), כהעברת זכות הבעלות על המקרקעים.

(ג) החכיר האפוטרופוס נכס לתקופה שלמעלה משלוש שנים, אין לראות פקודת העברת קרקעות) חלות על החכירה; אך האפוטרופוס רשאי לבקש את רישום החכירה בהתאם לאותה פקודה.

(ד) "שווי רשמי", בסעיף זה, פירושו —

(1) לגבי נכס שהיה חייב, בשנת־הכספים 1947—1948, במס רכוש עירוני לפי פקודת מס הרכוש העירוני, 1940) — סכום הגדול פי $2\frac{3}{4}$ מהשווי השנתי הנקי שנקבע לו לצר־כי אותה פקודה בהערכה האחרונה שלפני יום 1 באייר תש"ח (15 במאי 1948);

(2) לגבי נכס שהיה חייב, בשנת הכספים 1947—1948, במס רכוש חקלאי לפי פקודת מס הרכוש החקלאי, 1942) —

(1) והיה בנין תעשייתי כמשמעותו באותה פקודה — סכום גדול פי $2\frac{3}{4}$ מהשווי השנתי הנקי שנקבע לו לצרכי אותה פקודה בהערכה האחרונה שלפני יום 1 באייר תש"ח (15 במאי 1948);

(11) ונמנה עם סוג 1, 2, 3, 4 או 17 שבתור ספת לאותה פקודה — סכום הגדול פי 300 מהמס שהיה מוטל עליו — אילו נמנה עם סוג 1 שבתוספת האמורה — בעד אותה שנת־כספים;

(111) ונמנה עם אחד הסוגים האחרים שבתוספת לאותה פקודה — סכום הגדול פי 75 מהמס שהיה מוטל עליו בעד אותה שנת־כספים;

(3) לגבי נכס אחר — סכום הגדול פי $1\frac{2}{3}$ מהשווי השנתי הנקי שהיה נקבע לו, בשנת־הכספים 1947—1948, לצרכי פקודת מס הרכוש העירוני, 1940), אילו היה חייב, באותה שנת־כספים, במס רכוש עירוני לפי אותה פקודה;

ובלבד שהשר יהא רשאי להקטין כל שיעור מהשיעורים הנזכרים בסעיף־קטן זה —

- (1) לגבי נכס שלא שולם עליו מס רכוש עירוני או מס רכוש חקלאי, הכל לפי הענין, במשך חמש השנים שקדמו ליום כ"א באדר ב' תש"ח (1 באפריל 1948), אם מפני שהנכס היה פטור ממס ואם מכל סיבה אחרת שהיא;
- (2) לגבי נכס שאפשרויות השימוש בו מוגבלות, לדעת השר, מחמת נזק, הזנחה או טעם אחר כיוצא בזה.

(1) חוקי א"י, כרך ב', פרק פ"א, עמ' 855.

(2) ע"ר מס' 1005 מיום 20.12.40, תוב' 1, עמ' 218.

(3) ע"ר מס' 1182 מיום 10.3.42, תוס' 1, עמ' 9.

(4) ע"ר מס' 41 מיום 1' בטבת חש"ט (7.1.40), תוס' א', עמ' 104.

השקפת-עולם או משאר טעמים כיוצא בא-
לה, או שהיה צפוי לרדיפה כאמור אילו היה
בגרמניה אותה שעה, או
(111) חבר בני-אדם שכל חבריו, שותפיו,
בעלי-גמיותיו, מנהליו או מנהלי עסקיו הם
גרמנים שלדעת השר היו נרדפים כאמור
בפסקת-משנה (2). או שגרמנים כאלה מכרי-
עים אופן אחר בהנהלת עסקיו, או שכל הונו
הוא בידי גרמנים כאלה.

(ב) הופקעה זכות כאמור בסעיף-קטן (א), תחזור
אותה זכות למי שהיה בעליה ערב הקנייתה לפי חוק
זה, או לפי פקודת המסחר עם האויב, 1939¹, או
לפי חוק נכסי נפקדים, תשי"ז—1950², הכל לפי הענ-
ין, או למי שבא תחתיו.

(ג) בוטלה סמכות כאמור בסעיף-קטן (א), תוענק
אותה סמכות או סמכות מקבילה למי שנתמנה לכך
עלידי השר, בתנאים שיקבע ובהתאם להוראות
שיראה.

(ד) בהתעורר שאלה, לצורך סעיף זה, אם נכס
מוקנה מסוים שימש מקום קבוע לפולחן דתי בלבד,
יכריע בה שר-ההתות, והכרעתו תהא סופית.

17. דיני ראיות

(א) אישר האפוטרופוס בכתב שאדם או חבר בני-
אדם הוא גרמני, ייחשב האדם או חבר בני-האדם לגר-
מני כל עוד לא הוכח היפוכו של דבר.

(ב) אישר האפוטרופוס בכתב שנכס מסוים הוא
נכס גרמני, ייחשב הנכס לגרמני, כל עוד לא
הוכח היפוכו של דבר.

(ג) העתק מאושר בידי האפוטרופוס מהכתוב
בספריו או בתיק רשמי שלו או מסמך אחר שברשותו
יתקבל בכל משפט או בכל פעולה משפטית אחרת
כהוכחה לכאורה על נכונות הכנו.

(ד) אישור בכתב של האפוטרופוס בנוגע לדברים
שבתחום תפקידיו יתקבל בכל משפט או בכל פעולה
משפטית אחרת כהוכחה לכאורה של העובדות המפור-
טות באישור, אלא אם הורה בית-המשפט הוראה
אחרת.

(ה) האפוטרופוס, מפקחיו, סוכניו או פקידיו אינם
מחוייבים להמציא במשפט או בפעולה משפטית אחרת
כל ספר, תיק או מסמך אחר, שתכנו ניתן להוכיח לפי
סעיף זה, והם אינם מחוייבים להעיד בנוגע לדברים
שניתן להוכיחם עלידי אישור של האפוטרופוס כא-
מור בסעיף זה, אלא אם הורה בית-המשפט הוראה
אחרת.

(ו) אין לחקור את האפוטרופוס למקור הידיעות
שהביאוהו למתן אישור לפי חוק זה, אלא אם הורה
בית-המשפט הוראה אחרת מטעם מיוחד.

(ז) תעודה, אישור, היתר, או כל מסמך אחר
שנראה מתוכם כי נחתמו, הוצאו, ניתנו או נמסרו על-
ידי השר או עלידי האפוטרופוס, רואים אותם כאילו
נחתמו, הוצאו, ניתנו או נמסרו כך, כל עוד לא הוכח
היפוכו של דבר.

(ב) כל החייב לפי סעיף-קטן (א) למסור לאפוטר-
ופוס הודעה בכתב, חייב גם למסור לו מזמן לזמן
דיניס-וחשבונות, חשבונות, או מסמכים אחרים, או
ידיעות אחרות, בקשר לנכס שבגללן נתחייב במסירה
הודעה, ככל שידרוש האפוטרופוס מזמן לזמן.

(ג) דרש האפוטרופוס מאדם למסור לו, תוך הזמן
הקבוע בהודעה, דיניס-וחשבונות, חשבונות, או מס-
מכים אחרים, או ידיעות אחרות, כאמור בסעיף-קטן
(ב), חייב האדם למלא אחרי כל האמור בהודעה.

15. איסור פעולות

(א) אסור לאדם, בלי הסכמה בכתב מאת האפוטר-
ופוס —

(1) להחזיק נכס מוקנה, לנהלו או לטפל בו
בדרך אחרת, להוציא מידו, להעבירו, או למס-
רו לכל אדם זולת האפוטרופוס;

(2) לסלק לכל אדם זולת האפוטרופוס חוב או
לקיים כלפי כל אדם זולת האפוטרופוס כל ח-
יוב אחר שזכות התביעה לגביו הוקנתה לא-
פוטרופוס;

(3) לפעול בקשר לנכס מוקנה על-פי יפוי-כוח
או הראשה אחרת כל מרשה גרמני; אך
מותר לערוך-דין המורשה לכך כדין על-ידי
גרמני, לייצג אותו גרמני בכל פעולה משפטית
שפתח בה או שהוא עומד לפתוח בה נגד הא-
פוטרופוס.

(ב) הסכמה לפי סעיף זה יכולה להינתן לפני
המעשה או לאחריו.

(ג) פעולה שנעשתה בניגוד לסעיף זה — בטלה
ומבוטלת.

(ד) אין לרשום בספרי-האחווה כל פעולה לגבי
נכס מוקנה אלא על-פי היתר בכתב מאת האפוטר-
ופוס שניתן לפני הרישום או על-פי פסק-דין של בית-
משפט מוסמך. עברו ורשמו, יצווה בית-המשפט, לפי
בקשת האפוטרופוס, למחוק את הרישום וכל רישום
שלאחריו.

(ה) הטוען שפעולה נעשתה לגבי נכס לפני שהיה
לנכס מוקנה או שפעולה נעשתה לפי הסכמה או היתר
בכתב מאת האפוטרופוס — עליו הראייה.

16. הפקעת זכויותיו וביטול סמכויותיו של האפוטר-
ופוס במקרים מסויימים

(א) השר רשאי, לפי שיקול דעתו בלבד, להפ-
קיע כל זכות מזכויות האפוטרופוס או לבטל כל סמ-
כות מסמכויותיו בנכס מוקנה —

(1) ששימש מקום קבוע לפולחן דתי בלבד;

או

(2) שבעליו היה —

(1) מוסד כנסייתי, דתי, תרבותי, חינוכי או

מוסד צדקה או חסד; או

(11) גרמני שלדעת השר היה נרדף בגרמ-

ניה — ביום מן הימים שבין ג' בשבט

תרצ"ג (30 ביאנואר 1933) ובין כ"ה באייר

תש"ה (8 במאי 1945) — מטעמי דת, לאום,

1 ע"ר מס' 923 מיום 5.9.39, ח"כ' 1, עמ' 79.

2 ספר החוקים 37 מיום כ' בניסן תשי"ז (20.3.50), עמ' 86.

18. האפוטרופוס — שכרו והוצאותיו

(א) בשעת העברת נכס בהתאם לחוק זה, או בשעת הפקעות זכות או ביטול סמכות בנכס לפי סעיף 16, מגיע למדינה מהגרמני שכר כדי חמישה למאה משווי של הנכס; אולם השר רשאי, במקרה מסויים או בסוג מסויים של מקרים, להקטין את השכר או לוותר עליו.

(ב) לצורך קביעת השכר ייחשב כשווי של נכס מסוג המקרקעים שוויו הרשמי של אותו נכס כמשמ"ר עתו בסעיף 12, וכשוויו של נכס אחר — המחיר שאפשר היה, לדעת האפוטרופוס, לקבל בעדו אילו נמכר, בשעת קביעת השכר, בשוק החפשי על-ידי מוכר מרצון לקונה מרצון; ואם נמכר הנכס על-ידי האפוטרופוס (בין שהוא נכס מסוג המקרקעים ובין שהוא נכס אחר) — המחיר בו נמכר למעשה.

(ג) מלבד השכר מגיעות למדינה מהגרמני או מבעל-הנכס, הכל לפי הענין, כל ההוצאות (ובכלל זה הוצאות נסיעה, הוצאות משפט, שכר עורכי-דין, סוכ"נים או אנשים אחרים שהועסקו על-ידי האפוטרופוס בקשר לנכס שהוצאו על-ידי האפוטרופוס או בהסכמתו, או שנתחייב בהוצאתן, בקשר לנכס גרמני או לנכס שהאפוטרופוס חשבו לנכס גרמני, לשם שמירתו, החזקתו, תיקונו, פיתוחו או מטרת אחרות כיוצא באלה, עם רבית בשער של ששה למאה לשנה מיום ההוצאה.

(ד) התשלומים המגיעים לפי סעיף זה יהיו ש"ע בוד על כל הנכסים של הגרמני או של בעל-הנכס, הכל לפי הענין, אשר לו דין-קדימה על פני כל ש"ע בוד אחר, ואם היו בין נכסים אלה כספים, רשאי האפוטרופוס לנכות מהם את סכום התשלומים.

19. תשלום הוצאות וכו' לחמונה על רכוש האויב, לאפוטרופוס לנכסי נאפקדיט ולאפוטרופוס הכללי

(א) במידה שיש בידי האפוטרופוס כספים שהם נכס גרמני כמשמעותו בסעיף 2 (ה) (1), או שדינם כדין נכס גרמני כזה, ישלם האפוטרופוס, מתוך כספים אלה, לממונה על רכוש האויב, לפי דרישתו, את האג"רות, ההוצאות ושאר התשלומים המגיעים לו בקשר לאיתו נכס או לנכסים אחרים של בעל אותו נכס.

(ב) במידה שיש בידי האפוטרופוס כספים שהם נכס גרמני כמשמעותו בסעיף 2 (ה) (2), או שדינם כדין נכס גרמני כזה, ישלם האפוטרופוס, מתוך כס"פיים אלה, לאפוטרופוס לנכסי נאפקדיט, לפי דרישתו, את השכר, הוצאות ושאר התשלומים המגיעים לו בקשר לאותו נכס או לנכסים אחרים של בעל אותו נכס.

(ג) במידה שיש בידי האפוטרופוס כספים שהם נכס גרמני שלגביו ניתן צו לפי סעיף 35 לפקודת האפוטרופוס הכללי, (1944), או שדינם כדין נכס גרמני כזה, ישלם האפוטרופוס, מתוך כספים אלה, לאפוטרופוס הכללי, לפי דרישתו, את האגרות, ההוצאות ושאר התשלומים המגיעים לו בקשר לאותו נכס או לנכסים אחרים של בעל אותו נכס.

(ד) כל עוד לא שולם תשלום לפי סעיף-קטן (א), (ב) או (ג), יהיה שעבוד על כל הנכסים של בעל-הנכס, ולו דין-קדימה על פני כל שעבוד אחר, לרבית שעבוד לפי סעיף 18 (ד).

20. אגרות

השר רשאי, בצו שיפורסם ברשומות, לקבוע אגרות שישולמו בעד תעודות, אישורים, כתבי-היתר או מסמכים אחרים, או פעולות אחרות, של האפוטרו-פוס, לפי חוק זה.

21. דו"ח לוועדת-הכספים של הכנסת

השר יגיש לוועדת-הכספים של הכנסת דיין-וחש"ב בון על הפעולות לפי חוק זה, תוך שלושה חדשים מתום כל שנת-כספים.

22. עבירות

(א) אדם שעשה אחת מאלה:

(1) עבר על הוראה מהוראות סעיף 15 (א);

(2) הסתיר נכס גרמני מפני האפוטרופוס או לא מסר לו נכס שהוא חייב למסור לו;

(3) מסר בודון לאפוטרופוס או לאחד ממפק"חיו, מסוכניו, או מפקידיו, הצהרה או ידיעה שהיא כוזבת בפרט חשוב;

דינו — מאסר עד שתי שנים או קנס עד חמש מאות לירות או שני הענשים כאחד.

(ב) אדם שעשה אחת מאלה:

(1) לא מסר לאפוטרופוס או לאחד ממפקחיו, מסוכניו, או מפקידיו, דיין-וחשבון, חשבון, הר"דעה, או מסמך אחר, או ידיעה, שהוא חייב למסור לפי חוק זה;

(2) מסר, ביודעים, לאפוטרופוס או לאחד ממפקחיו, מסוכניו, או מפקידיו, הצהרה או ידיעה שהיא כוזבת בפרט חשוב;

(3) הפריע בודון לאפוטרופוס או לאחד ממפק"חיו, מסוכניו, או מפקידיו, במילוי תפקיד מתפ"קדיהם לפי חוק זה;

דינו — מאסר עד ששה חדשים או קנס עד מאה לירות או שני הענשים כאחד.

(ג) נאשם בעבירה לפי סעיף זה חבר בני-אדם, יאשם בה גם כל אדם שהיה בשעת העבירה ראש החבר, מזכירו, נאמנו, מנהלו, מנהל עסקיו או חשבו הראשי או היחיד, אלא אם אדם זה הוכיח כי העבירה נעברה בלי ידיעתו או כי הוא נקט את כל האמצעים המתאימים למניעתה.

(ד) לא יוגש משפט על עבירה לפי סעיף זה אלא על-ידי היועץ המשפטי לממשלת-ישראל או בהסכמתו בכתב.

23. הודעות וכו'

(א) כל הודעה, דרישה, או הוראה, שהאפוטרו-פוס חייב או רשאי לתת לפי חוק זה, הרי אם נש-

(1) ע"ר מס' 1380 מיום 28.12.44, תוס' 1, עמ' 110; ע"ר מס' 1604 מיום 16.8.47, תוס' 1, עמ' 198; ע"ר מס' 44 מיום כ"ו בטבת תש"ט (21.1.49), תוס' א', עמ' 112.

(ג) כל הודעה, דרישה, או הוראה לפי חוק זה, שפורטמה ברשומות, תיחשב כאילו נמסרה לכל הנוגע בדבר כעבור המישה ימים מיום הפרסום.

24. ביצוע ותקנות

השר ממונה על ביצוע חוק זה והוא רשאי להתקין תקנות בכל ענין הנוגע לביצועו.

לחה בדואר רשום לאדם שאליו היא מכוונת, תיחשב כאילו נמסרה לאותו אדם כעבור עשרה ימים מיום שנמסרה למשרד־הדואר לשם משלוח, כל עוד לא הורכח אחרת.

(ב) כל הודעה, דרישה, או הוראה, כאמור בסעיף־קטן (א), רשאי האפוטרופוס למסרה על־ידי סרסומה ברשומות, ואין הוא חייב לציין בהודעה, בדרישה, או בהוראה, את שם האדם שאליו היא מכוונת.

הסתתיגויות לחוק הנ"ל

לסעיף 4

ה. רובין:

מציע למחוק סעיף־קטן (ב).

לסעיף 13

ז. ורהפטיג:

מציע למחוק סעיף־קטן (ב).

ה. רובין י. בדר, ד. הכהן:

מציעים למחוק סעיף־קטן (ג).

לסעיף 16

י. בדר:

מציע בסעיף־קטן (א), אחרי המלים „השר רשאי, לפי שיקול דעתו בלבד“, להוסיף „ובאישור ועדת־הכספים של הכנסת“.

ה. רובין:

מציע בסעיף־קטן (א) (1), לפני המלה „או“, להוסיף: „אם דבר ההפקעה או הביטול אושר על־ידי ועדת־הכספים של הכנסת“.

לסעיף 21

י. לם:

מציע למחוק סעיף זה.

לסעיף 2

ז. ורהפטיג:

מציע בסעיף־קטן (א) (1), במקום „י"ז באלול תרצ"ה (15 בספטמבר 1935)“, לכתוב: „ג' בשבט תרצ"ג (30 בינואר 1933)“.

בסעיף־קטן (א) (1) (11), במקום „כ"ח באדר א' תרצ"ח (1 במארס 1938)“, לכתוב: „י"ד באדר ב' תרצ"ח (15 במארס 1938)“.

א. גרנות:

מציע בסעיף־קטן (ה), במקום „ביום שחוק זה נכנס לתקפו“, לכתוב: „ביום ה' באייר תש"ח (15 במאי 1948)“.

לסעיף 3

ה. רובין:

מציע במקום סעיף־קטן (א) — סעיף זה: „(א) השר ימנה, בצו שיפורסם ברשומות, מועצת־אפוטרופוס לנכסי גרמנים ויקבע את אחד מחבריה כיושב־ראש המועצה. מינוי המועצה וקביעת היושב־ראש טעונים אישור מאת ועדת־הכספים של הכנסת“.